LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

HET DEMPEN VAN PRIJSGOLVEN DOOR BUFFERVOORRADEN

Conceptrapport

Voorlopig komt er geen definitieve versie van.

Niet voor publikatie - nadruk verboden

'S-GRAVENHAGE – CONRADKADE 175 – TELEFOON 61.41.61

HET DEMPEN VAN PRIJSGOLVEN DOOR BUFFERVOORRADEN

door G. Hamming

1. Probleemstelling

Een van de belangrijkste problemen van de economen wordt gevormd door de noodzaak de prijsschommelingen op de wereldmarkt of op meer lokale markten te dempen 1). In theorie zijn er verschillende middelen om dit doel te bereiken. Een zeer effectief middel is te zorgen voor een regelmatige overproduktie om dan het produktie-overschot uit de markt te nemen en te vernietigen. Reeds dit eenvoudige schema is niet vrij van technische moeilijkheden. Het produktie-overschot kan immers niet worden gedefinieerd zolang niet vaststaat wat een normale behoefte is of een normale prijs.

Nu kunnen prijsschommelingen hun oorzaak vinden in variaties van de produktie; vooral landbouwprodukten zijn hier gevoelig voor. Maar prijsgolven kunnen evenzeer hun oorzaak vinden in schommelingen van de "hunkering", d.w.z. de "behoefte bij een gegeven prijs". De vraag kan b.v. conjunctuurgevoelig zijn. Indien wij als "normale behoefte" beschouwen de hunkering die zich in een periode van b.v. 5 jaar gemiddeld voordoet en indien het aanbod ieder jaar gelijk gemaakt wordt aan deze "normale behoefte" doordat de overproduktie vernietigd wordt, dan zal de conjuncturele verandering in de hunkering leiden tot prijsschommelingen.

Het is dus duidelijk, dat niet het aanbod moet worden gestabiliseerd doch de prijs. De produktie moet zo groot zijn, dat in een jaar met een grote (conjuncturele of incidentele) hunkering een voldoend aanbod gegarandeerd is. In minder gunstige jaren moet dus (misschien veel) produkt vernietigd worden. Maar nu is nog de vereiste produktieomvang niet bekend. Immers de hunkering is: de behoefte bij een gegeven prijs. Maar welke prijs is hier gegeven of te geven? De kostprijs misschien? Maar welke kostprijs dan? Van het beste bedrijf, of van het gemiddelde bedrijf, of van het marginale bedrijf? Of moeten wij misschien een typisch punt van de vraagcurve nemen, b.v. die prijs waar de vraag nog juist elastisch op de prijs reageert?

Bij niet-duurzame produkten met een wisselende vraag is het normaal, dat een deel van de produktie vernietigd wordt. Dit is b.v. het geval met groenten, die op de veiling doordraaien. In zo'n geval kan men door een lichte overproduktie bereiken, dat de consument zelden teleurgesteld wordt, - wat op zichzelf een vorm van behoeftenbevrediging is, ook al wordt deze bevrediging moeilijk door de markt in geld gewaardeerd.

Maar bij duurzame produkten is het vernietigen van een deel van de produktie niet normaal. De overproduktie wordt immers gemotiveerd door de behoefte tot risicodekking. In bepaalde jaren kan de hunkering ongedacht hoog zijn. Door een systematische overproduktie wordt het risico van een acute schaarste tot een aanvaardbaar niveau teruggebracht. Bij duurzame produkten evenwel, kan dit risico beter worden gedekt door

---

1) Zie b.v. J. Tinbergen: "Shaping the world economy".

1365

L 20
217

2289121

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT
ONTVANGEN
10 DEC. 1964
BIBLIOTHEEK

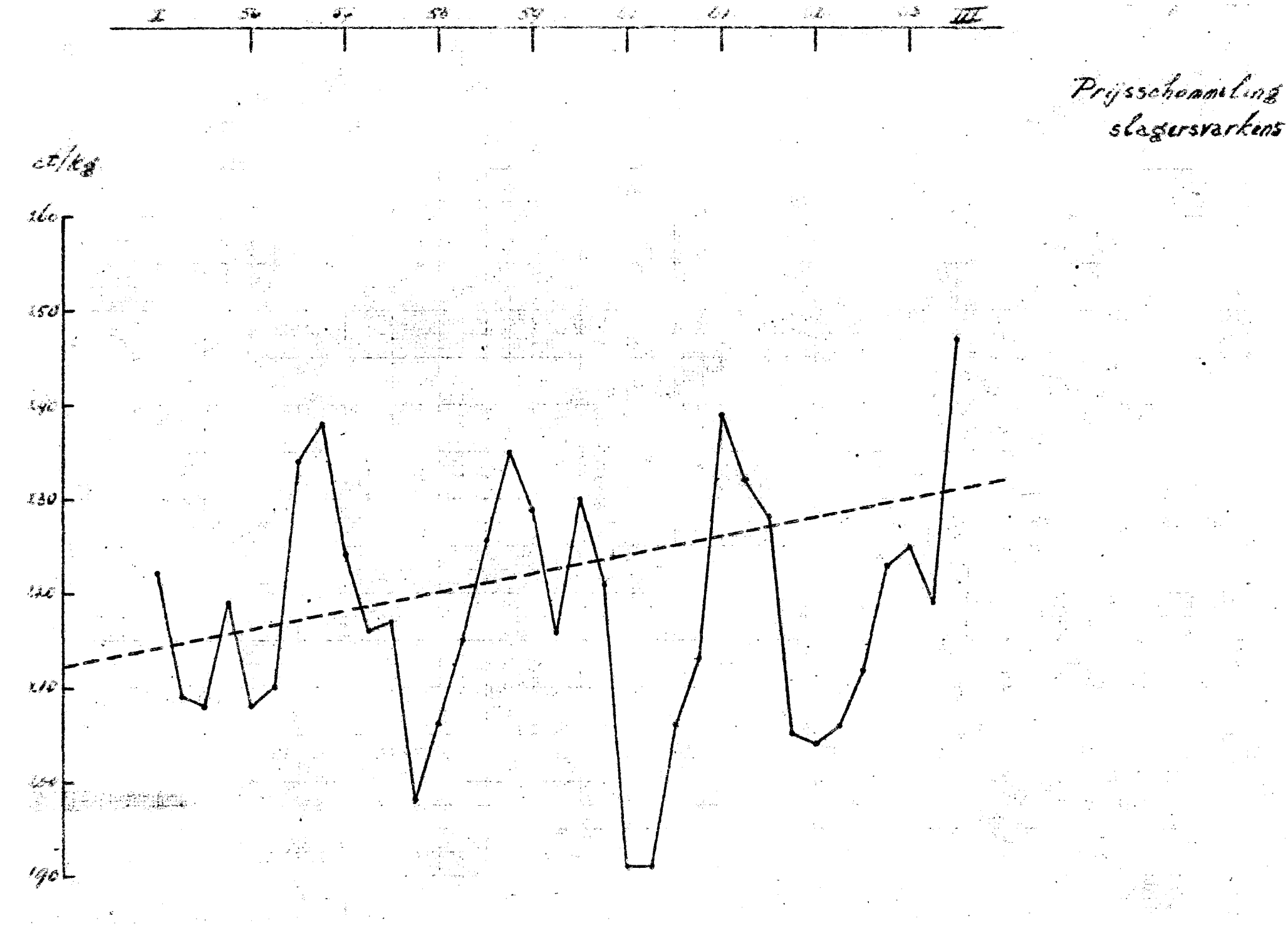
Prijsschommeling
slagersvarkens
ct/kg
260
250
240
230
220
210
200
190

3. Analyse van de prijsgolven

Het is niet mogelijk de doelstelling te preciseren alvorens het verschijnsel van prijsgolven nader te bezien. Bij varkens hebben wij te maken met de varkenscyclus, de conjunctuurgolven en incidentele storingen.

In grafiek 3.1 is de varkenscyclus uitgebeeld. De stippellijn is de prijslijn, de getrokken lijn de hoeveelheidslijn. Twee tijdstippen zijn speciaal aangegeven t_1 en t_{1+d}. Op het tijdstip t_1 is een hoeveelheid vlees aanwezig die 3,6a % boven het gemiddelde ligt. Deze hoeveelheid kan worden verkocht indien de prijs 2,4a % beneden het gemiddelde ligt. Wij nemen dus aan dat de prijselasticiteit van de vraag - 1,5 is. Op deze lage prijs reageert het aanbod met een elasticiteit van + 1,5. Om technische redenen duurt het een periode d voor de aanbodsreactie zichtbaar wordt. Op het moment t_{1+d} hebben wij dus een aanbod dat 3,6a % beneden normaal ligt. De afzet van juist deze hoeveelheid vraagt een prijs die 2,4% boven normaal ligt.

Op deze wijze is de golf van de varkenscyclus stationair. Belangrijk is, dat de aanbodselasticiteit en de vraagelasticiteit numeriek aan elkaar gelijk zijn. Indien de aanbodselasticiteit groter is dan de vraagelasticiteit, dan is de cyclus explosief; is de aanbodselasticiteit kleiner, dan is de cyclus dempend.

Verder valt op dat de golflengte gelijk is aan 2d. De lengte van de halve golf d is afhankelijk van technische factoren. Bij varkens is het de lengte van de tijd die verloopt tussen het moment dat men besluit een fokzeug te laten dekken en het moment dat de daaruit geboren biggen slachtrijp zijn. Deze tijd bedraagt omstreeks 13 maanden, zodat de golflengte van de varkenscyclus omstreeks 26 maanden is.

Het is evenwel niet vanzelfsprekend dat wij deze golflengte in de statistieken vinden. Bij de bespreking van grafiek 3.1 is de amplitude, de schommelwijdte van de golf, niet genoemd. De golf kan namelijk bij iedere schommelwijdte stationair zijn, ook bij een schommelwijdte nul. De bespreking van de varkenscyclus is pas compleet, indien wij ook de krachten bespreken, die de varkenscyclus in werking zetten. Dit kunnen incidentele factoren zijn, het kan ook een algemene conjunctuurgolf zijn.

Dat de conjunctuur door het beleid in belangrijke mate wordt gestabiliseerd is bekend. Toch ligt het voor de hand dat er nog wel schommelingen overblijven. Wij hebben - nogal willekeurig - aangenomen dat deze schommelingen een golflengte hebben van omstreeks 3 jaar.

Wij willen aannemen dat de vraag naar varkensvlees conjunctuurgevoelig is. Dat wil zeggen: indien het aanbod van varkensvlees constant was, zou er een prijsgolf optreden als weerspiegeling van de conjunctuur. Doch het aanbod is niet constant. Wegens het mechanisme van de varkenscyclus is het aanbod afhankelijk van de prijs die 13 maanden tevoren gold. De relatie is eenvoudig als de cyclus stationair is. Een prijsuitslag op een bepaald moment veroorzaakt een even grote prijscomponent met tegengesteld teken na 13 maanden. Het gecombineerde effect van conjunctuur en cyclus werkt na 13 weken weer op soortgelijke manier.

Grafiek 3.1

——— hoeveelheid

..... prijs

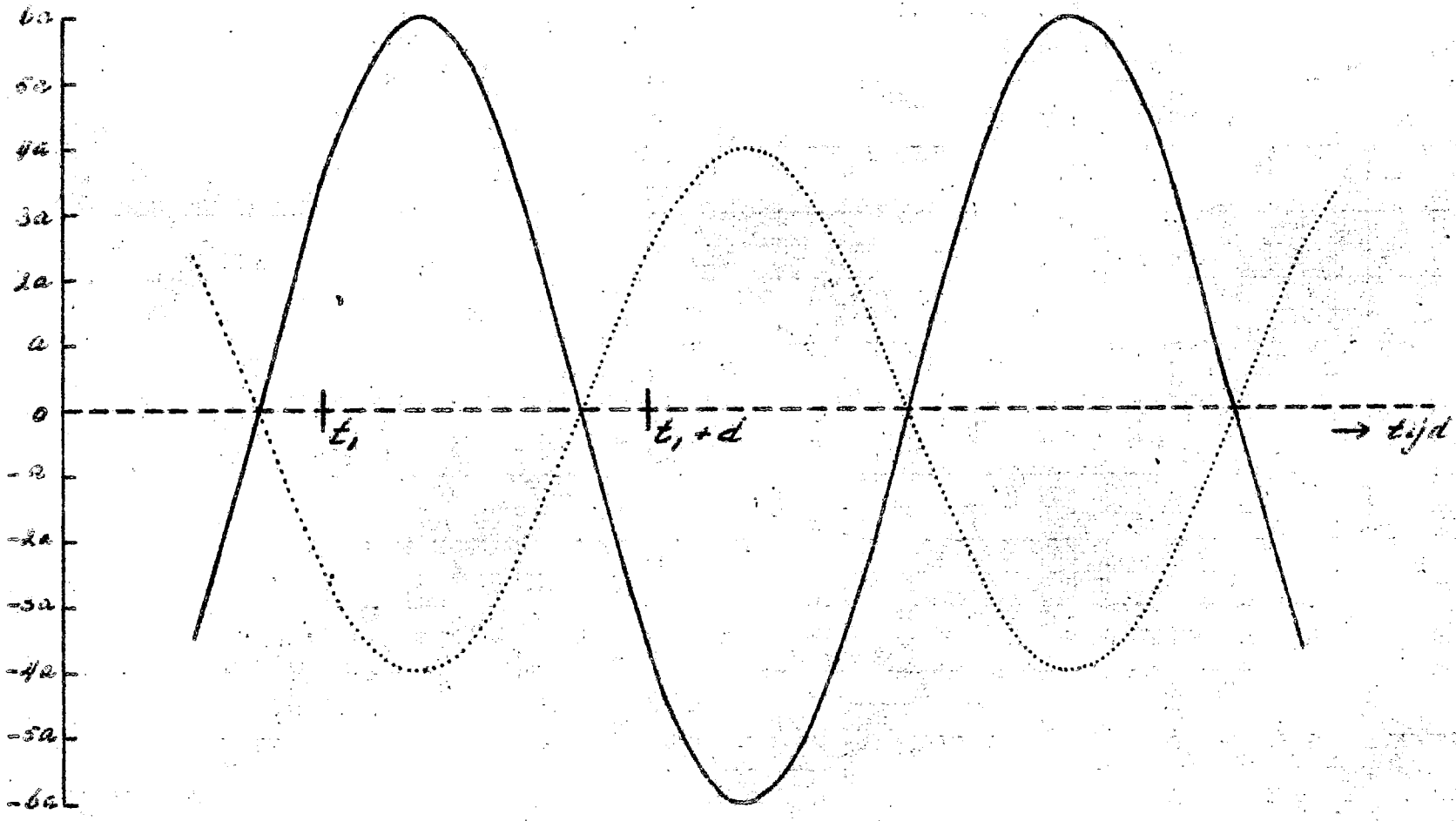

men wij ertoe, de buffervoorraad te stabiliseren, d.w.z. trendvrij te maken. Wij hopen dit op een zodanige wijze te kunnen doen, dat de marktprijs zich dichter bij de kostprijs aansluit dan op een niet-gebufferde markt het geval is.

De vraag kan gesteld worden, hoe stabiel de prijs moet worden. Volledige stabiliteit is niet wenselijk. Immers, de kostprijs is zelf aan verandering onderhevig vanwege structurele wijzigingen. De buffer moet zodanig beheerd worden, dat steeds weer wordt afgetast op welk niveau de kostprijs eigenlijk ligt.

Zo komen wij tot de volgende probleemstelling. Is het mogelijk de schommelingen in de marktprijs van duurzame produkten zodanig te verzwakken door het inschakelen van een buffervoorraad, dat de marktprijs zich dichter bij een evenwichtsprijs ("kostprijs") aansluit? En op welke wijze zou een dergelijke buffervoorraad beheerd moeten worden?

Om te vermijden dat de behandeling van het vraagstuk te theoretisch wordt, willen wij onze aandacht richten op de varkensmarkt. Omdat het slechts een rekenvoorbeeld is, maken wij de irreële veronderstelling, dat het buitenland geen rol speelt.

2. De vereiste buffercapaciteit

In grafiek 2.1 is een overzicht gegeven van de schommelingen in de prijs van slagersvarkens (kwartaalgemiddelden). Op het oog is een trendlijn ingetekend. Hoe groot zou de buffercapaciteit moeten zijn, indien wij de prijs op deze trendlijn zouden willen stabiliseren?

Binnen het gegeven traject levert de periode van midden 1961 tot midden 1963 de grootste moeilijkheden op. Deze periode duurt 7 kwartalen. De nagestreefde prijs is gemiddeld f. 2,29, terwijl de statistiek een gemiddelde prijs van f. 2,13 laat zien. Deze ligt dus 7% beneden het ideaal. Indien wij aannemen dat de prijselasticiteit van de vraag 1,5 is (wat waarschijnlijk lijkt), had gedurende 7 kwartalen gemiddeld 10,5% van de produktie uit de markt moeten worden genomen om het gestelde doel te bereiken. In totaal dus omstreeks 75% van een normale kwartaalproduktie. Dit staat gelijk aan de gemiddelde produktie van 10 weken.

In bovenstaande berekening is aangenomen, dat de bufferruimte aan het begin van de periode volledig leeg was en aan het einde volledig gevuld. Omdat er nu eenmaal onzekerheid is aangaande het toekomstige prijsverloop, zal men een grotere capaciteit aan de buffer moeten geven, indien men de prijs volledig wil stabiliseren.

Bij de probleemstelling is er reeds op gewezen, dat dit het doel niet kan zijn. De gebufferde prijs moet in staat zijn het juiste niveau te zoeken. Bij een beperkter doel kan blijken, dat een kleinere buffercapaciteit reeds bevredigend is. Oriënterend kunnen wij daarom zeggen, dat de bufferruimte in staat moet zijn de produktie van 5 à 15 weken te bevatten, afhankelijk van de doelstelling.

Grafiek 3.2

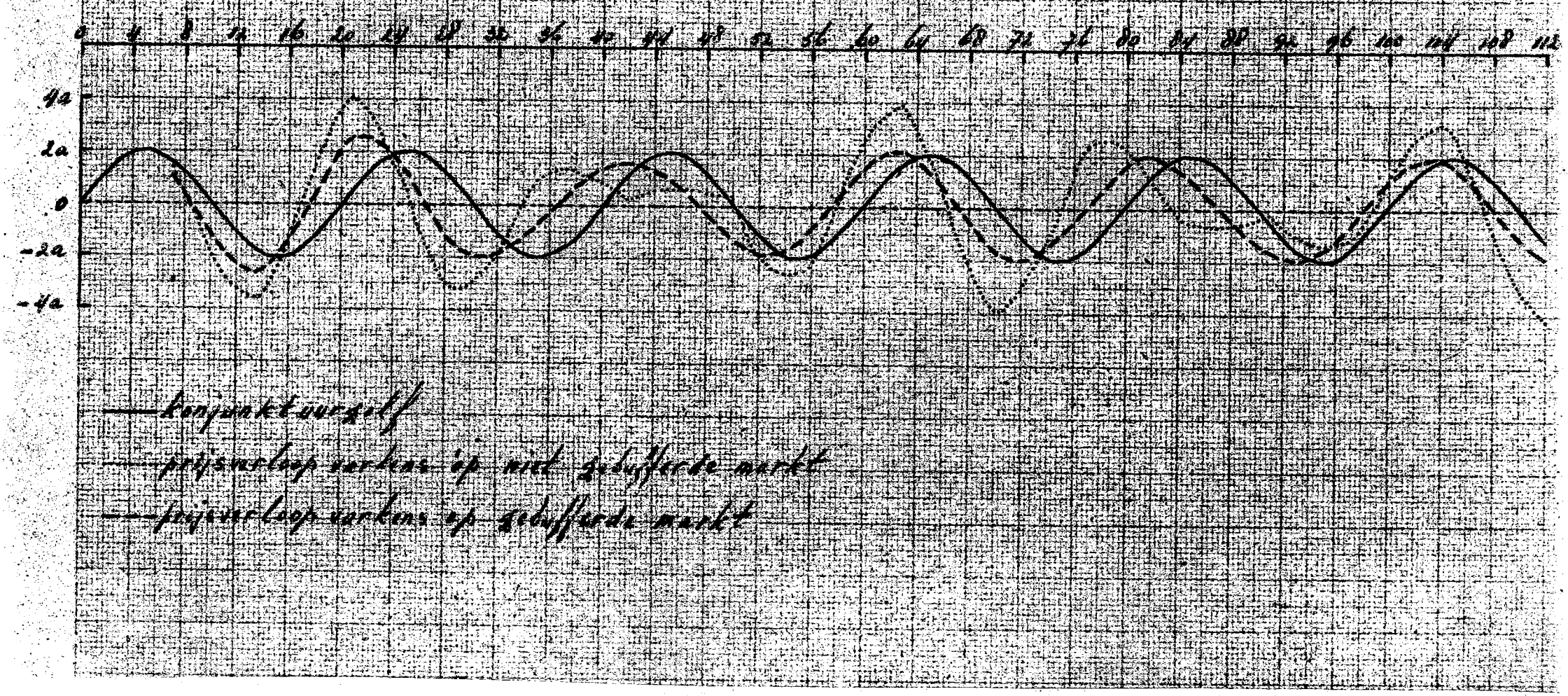
0 4 8 12 16 20 24 28 32 36 40 44 48 52 56 60 64 68 72 76 80 84 88 92 96 100 104 108 112
4a
2a
0
-2a
-4a
konjunktuurgelf
prijsverloop varkens op niet gebufferde markt
prijsverloop varkens op gebufferde markt

In grafiek 3.2 is door een stippellijn aangegeven hoe het gecombineerde effect kan zijn. (De vorm van de kromme is gevoelig voor de veronderstelde beginsituatie.) Aangenomen is, dat de conjunctuurgolf een sinusoïde is met een amplitude van 2a. Door het mechanisme van de varkenscyclus ontstaat een onregelmatig gevormde golf waarvan de golfuitslag tot 4a kan oplopen. De golflengte van de varkenscyclus is gesteld op 14 tijdseenheden en de golflengte van de conjunctuurgolf op 20 eenheden. De gecombineerde golf staat duidelijk onder invloed van beiden.

In grafiek 3.2 is tevens aangegeven, wat de invloed zou zijn van een buffer, waarmee de golfuitslag zou kunnen worden gereduceerd met een factor 0,8. Het resultaat is de streepjeslijn. Na een paar golven stabiliseert de cyclus zich tot een regelmatige figuur met een amplitude van 2a en een golflengte die gelijk is aan de golflengte van de conjunctuur.

Dat hier een opzettelijke demping is aangenomen is bijkomstig. Wezenlijk is, dat een zich dempende varkenscyclus toch een stationaire indruk kan maken en dat de golflengte niet de golflengte van de varkenscyclus behoeft te zijn. Verder zien wij een faseverschuiving in deze zin, dat de top vervroegd is ten opzichte van de conjunctuurgolf. Hierdoor wordt het moeilijker de empirische gegevens van een varkenscyclus in verband te brengen met macro-economische oorzaken.

Het is wel zeker dat een conjunctuurgolf nooit volledig regelmatig is. Daarom heeft het geen zin deze theoretische constructies verder uit te werken. Hier komt nog bij dat allerlei incidentele impulsen een golfbeweging kunnen veroorzaken en vervormen. Daarom willen wij een paar algemene conclusies uit het voorgaande afleiden.

a. Een cyclus is autonoom stationair indien de elasticiteit op korte termijn (vraagelasticiteit) in absolute waarde gelijk is aan de elasticiteit op lange termijn (aanbodselasticiteit).
b. Indien in zo'n geval de elasticiteit op korte termijn door een buffer wordt vergroot, wordt de cyclus dempend.
c. Een zich dempende cyclus kan geïnduceerd stationair zijn indien deze cyclus bij voortduur door een andere cyclus wordt gegenereerd.
d. Een vrij zwakke poging tot het dempen van de golfbeweging kan in zo'n geval een vrij sterke invloed hebben. Zonder verder onderzoek kan niet worden gezegd dat dit regel is.

Het is mogelijk en wenselijk de golven volgens een ander gezichtspunt te analyseren. In de prijsbeweging kunnen vaak golven worden onderscheiden van verschillende golflengte. Globaal kunnen wij spreken over korte golven, middellange golven en lange golven. Het is zinvol deze begrippen in verband te brengen met de reactietijd van de boer.

Omdat een periode van 13 maanden verloopt tussen het moment dat de boer besluit een zeugje voor de fok te bestemmen en het moment dat de gefokte biggen slachtrijp zijn, is een boer binnen een periode van 13 maanden machteloos. De boer neemt zijn besluit op grond van de "fokprijs", de prijs op het moment dat hij tot fok besluit; hij wordt betaald volgens de "slachtprijs", de prijs op het moment van de slacht. Tussen deze prijzen ligt dus een periode van 13 maanden.

Indien de prijsgolf een golflengte heeft van meer dan 52 maanden (ruim 4 jaar) dan is de correlatie tussen fokprijs en slachtprijs positief, omdat het faseverschil minder dan een kwart periode is. Deze golven kunnen als lange golven worden beschouwd en doen naar verhouding weinig kwaad.

Bij prijsgolven met een golflengte van 17-52 maanden is de correlatie van fokprijs en slachtprijs negatief, het faseverschil ligt tussen $\frac{1}{4}$ en $\frac{3}{4}$ periode. Speciaal deze golven zijn een bron van teleurstelling voor de boer indien hij zich argeloos op de fokprijs richt. Dit zijn dus de middellange golven, waarbij de golf van de varkenscyclus wel een dominerende plaats inneemt.

Een golflengte van 10-17 maanden is nogal onschuldig, immers deze golven geven een positieve samenhang tussen fokprijs en slachtprijs. Bij golven met nog kortere golflengte is er waarschijnlijk in het geheel geen samenhang. De golflengte pleegt niet volkomen vast te staan, en ook de reactietijd van 13 maanden staat niet precies vast, zodat het faseverschil evengoed gunstig als ongunstig kan zijn. De golven met een lengte van minder dan 17 maanden kunnen wij als korte golven beschouwen.

Samenvattend kunnen wij zeggen, dat de lange golven weinig kwaad doen, dat de korte golven meer lastig dan gevaarlijk zijn en dat de middellange golven in de eerste plaats gedempt moeten worden.

In grafiek 2.1 zien wij dat een golf met een lengte van omstreeks 2 jaar duidelijk domineert. Dit is de varkenscyclus. Wanneer golven met een lengte van 26-52 maanden naar verhouding weinig voorkomen, behoeft men geen schema op te stellen, dat relatief veel aandacht schenkt aan het dempen van zulke golven.

Onze praktische conclusie is dus, dat wij de buffervoorraad zo moeten beheren, dat golven met een lengte van minder dan drie jaar zoveel mogelijk gedempt worden. Hierbij is het dempen van middellange golven belangrijker dan het dempen van korte golven.

4. Dempingstechnieken

In grafiek 2.1 zijn de prijzen uitgebeeld die op de markt zijn waargenomen en verder een gemiddelde prijslijn. Wij kunnen als doel stellen dat de marktprijzen met deze gemiddelde lijn samenvallen. Dit kunnen wij onder woorden brengen door te zeggen dat de prijs-volgens-de-gemiddelde-lijn als "richtprijs" wordt gekozen. De prijzen worden stabiel, indien de beheerder van de buffer volgens behoefte tegen de richtprijs aankoopt en verkoopt.

Hiermee hebben wij het doel nog niet bereikt dat wij aan het eind van § 1 stelden. Daar stelden wij de vraag of het mogelijk is de schommelingen in de marktprijs van duurzame produkten zodanig te verzwakken door het inschakelen van een buffervoorraad, dat de marktprijs zich dichter bij een evenwichtsprijs ($\pm$ kostprijs) aansluit. Het buffermechanisme moet dus zodanig zijn, dat de richtprijs de kostprijs zoekt.

Omdat bij een volledig gestabiliseerde markt alleen de richtprijs zichtbaar is, kan de bufferbeheerder zich niet zonder meer richten op

Grafiek 4.1

——— niet gebufferde prijs
..... richtprijs

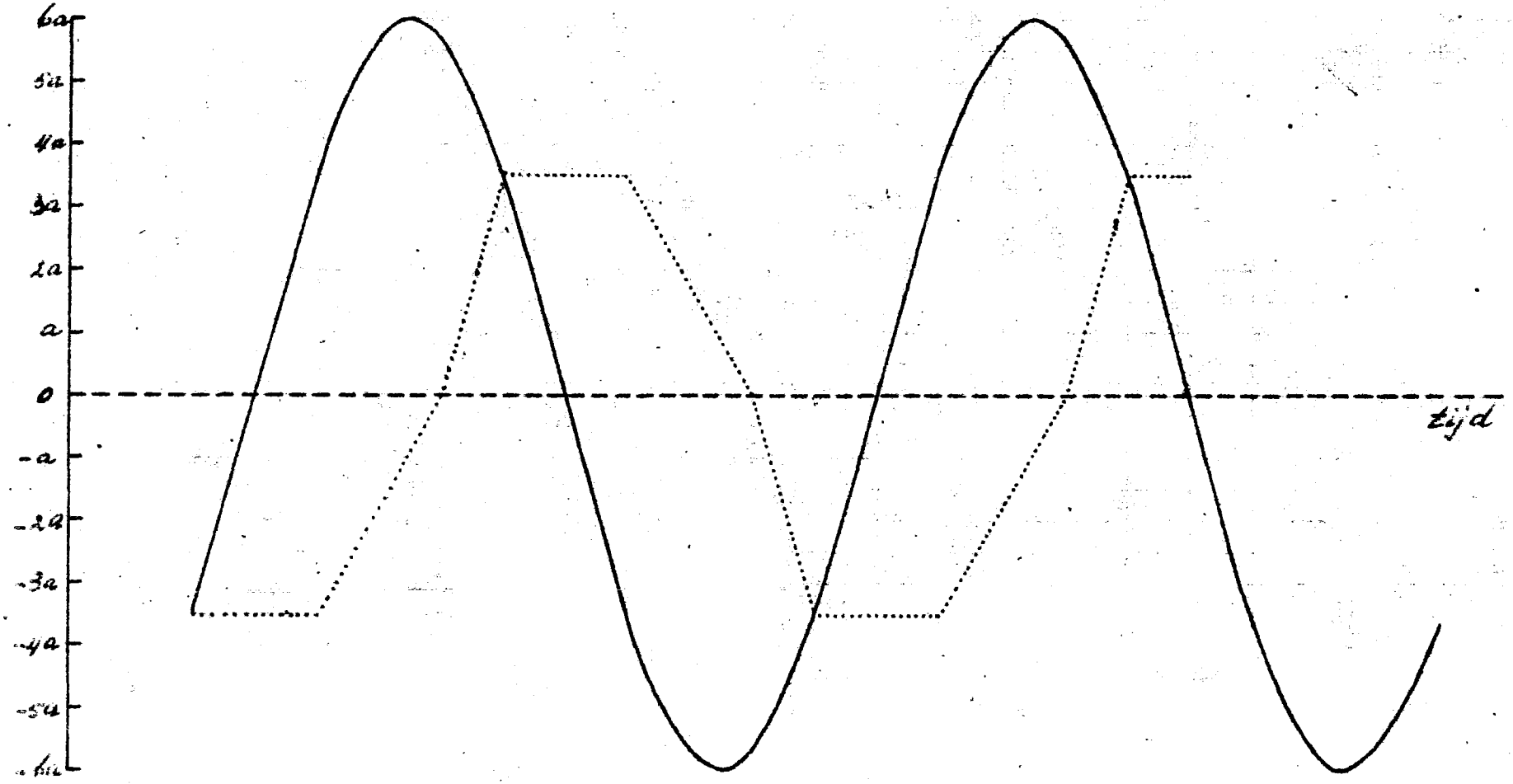

de prijs, die op de ongestabiliseerde markt zou gelden. Wel kan hij trachten deze prijs te berekenen uit de voorraadmutaties en de vraagelasticiteit.

De bufferbeheerder moet dus zijn voorraden en voorraadmutaties vertalen in aanpassingen van de richtprijs. Indien deze aanpassingen geleidelijk verlopen zal het gevolg zijn dat de korte golven in veel sterkere mate gedempt worden dan de middellange golven. Wij hadden juist gezien, dat het dempen van middellange golven hoofddoel is. Natuurlijk is het volledig dempen van korte golven als neveneffect volledig aanvaardbaar, indien het bereiken van het hoofddoel daardoor niet gestoord wordt.

Maar het gevaar is groot, dat het hoofddoel langs een ondoelmatige weg bereikt wordt. Dit gevaar kan worden besproken aan de hand van grafiek 4.1. Wij nemen aan dat de getrokken sinusoïde de prijs aangeeft, die op een niet gebufferde markt zou worden gevormd. Op het tijdstip t_1 is de richtprijs gelijk aan deze niet gebufferde prijs. Wij nemen aan dat in de buffer voorlopig voldoende voorraden aanwezig zijn. De beheerder kan dus zijn richtprijs handhaven door voorraden te verkopen. Evenwel nemen de hoeveelheden die per week verkocht moeten worden snel toe. Dit leidt op het moment t_2 tot de gedachte dat de richtprijs te laag is. De richtprijs wordt regelmatig verhoogd, maar op de omvang van de verkopen heeft dit weinig invloed. Op het moment t_3 beginnen de voorraden uitgeput te raken, dan moet de richtprijs in nog sneller tempo worden verhoogd, tot op het moment t_4 de richtprijs gelijk is aan de prijs van de ongebufferde markt. Dan is de buffervoorraad ongeveer uitgeput.

Nu gaat de beheerder tegen deze richtprijs aankopen om de dalende tendentie uit de markt weg te nemen, totdat hij zich realiseert dat de richtprijs te hoog is; tenslotte moet hij rekening houden met het gestelde plafond van de buffervoorraad. Bij t_7 zijn richtprijs en niet-gebufferde prijs weer aan elkaar gelijk.

Het eindresultaat is, dat de getrokken prijslijn door de gestippelde prijslijn wordt vervangen. Wij zien twee bijzonderheden. De schommelwijdte van de prijzen is kleiner geworden; dit was het gestelde doel. Maar bovendien is er een faseverschuiving opgetreden.

Deze faseverschuiving maakt het buffermechanisme duur. Immers in de tijd van $t_1 - t_4$ worden voorraden verkocht tegen een relatief lage richtprijs; in de tijd $t_4 - t_7$ worden voorraden aangekocht tegen een relatief hoge richtprijs. Op de voorraad mutaties wordt dus rechtstreeks handelsverlies geleden.

Indien er geen faseverschuiving optrad, zou er bij hoge richtprijzen worden verkocht en bij lage richtprijzen worden aangekocht, waardoor handelswinst op de voorraadmutaties zou ontstaan. Voor de exploitatiekosten is dit gunstig.

Kenmerkend voor bovenstaande buffertechniek is, dat de prijs door de bufferbeheerder wordt vastgesteld en dat de voorraad mutaties daarvan afhankelijk zijn. Het is ook mogelijk de voorraad mutaties vast te stellen en dan af te wachten welke prijs ontstaat. Bij de bespreking

van grafiek 4.1 hebben wij gesteld dat de richtprijs na het moment t_2 regelmatig stijgt, omdat de verkopen per week te groot worden. Het zou ook mogelijk zijn op het moment t_1 te besluiten, dat de wekelijkse verkopen niet meer mogen stijgen of zelfs geleidelijk moeten dalen. Dan ontstaat er een marktprijs die boven de "richtprijs" ligt en onder de prijs die op een niet gebufferde markt ontstaat.

Omdat deze drie prijzen in het vervolg vaak genoemd worden, willen wij ieder met een vaste term aanduiden. De term "richtprijs" is minder bruikbaar, wanneer het niet de bedoeling is deze prijs te handhaven. Om misverstand te voorkomen willen wij in het vervolg spreken van de "tamme prijs". Met deze term willen wij aangeven, dat de beheerder van de buffer zich oriënteert aan een prijs, die in vergelijking met de andere prijzen weinig schommelt.

De prijs die onder invloed van de buffer ontstaat, is de "marktprijs". Immers, wanneer de buffer werkt, is er geen andere marktprijs meer waarneembaar. Tenslotte willen wij de prijs diezou ontstaan, indien er geen buffer was, aanduiden als de "vrije prijs". De vrije prijs is voor de beheerder van de buffer en voor anderen niet waarneembaar.

Het is nu mogelijk dat de bufferbeheerder iedere week vaststelt hoe groot zijn aankopen of verkopen zullen zijn en dat hij daarbij rekening houdt met de marktprijs, de tamme prijs en zijn voorraadpositie. Verder is het mogelijk dat de beheerder iedere week een nieuwe tamme prijs vaststelt aan de hand van dezelfde gegevens.

Door een voorbeeld uit te werken willen wij laten zien wat deze mogelijkheden in de praktijk betekenen.

5. De invloed van de tamme prijs op de marktprijs

In een bepaalde week zou de vrije prijs s_t zijn, indien er geen buffer was. De omzet bij die prijs zou w_t zijn. Maar er is een buffer die de tamme prijs n_t heeft vastgesteld. Indien n_t hoger ligt dan s_t besluit de beheerder een hoeveelheid produkt aan te kopen. Deze hoeveelheid is a_t. Hierdoor ontstaat de marktprijs m_t.

In bovenstaande alinea zijn de volgende symbolen ingevoerd:

vrije prijs	s_t
marktprijs	m_t
tamme prijs	n_t
aankoop	a_t
weekomzet	w_t

Wat is de samenhang tussen deze grootheden? Doordat de beheerder een hoeveelheid a_t aankoopt komt er voor de consument $w_t - a_t$ beschikbaar. Dit is $(1 - \frac{a_t}{w_t})$ maal de hoeveelheid waarbij de prijs s_t gevormd zou zijn. Indien de prijselasticiteit - 1,5 is, zoals wij in § 2 veronderstelden, dan is de marktprijs m_t gegeven door

$$m_t = (1 + \frac{2}{3}\frac{a_t}{w_t})\, s_t \qquad (5.1)$$

Uit deze formule kan berekend worden dat m_t hoger wordt dan n_t indien $a_t > \frac{3}{2} w_t \frac{n_t - s_t}{s_t}$. In het algemeen is dit niet de bedoeling wanneer $n_t > s_t$, zoals wij veronderstelden.

In de praktijk is het evenwel niet mogelijk a_t evenredig te stellen met $\frac{n_t - s_t}{s_t}$ omdat s_t onbekend is. Wij moeten gebruikmaken van n_t en m_t en stellen

$$\left.\begin{aligned} r_t &= \frac{m_t - n_t}{n_t} \quad \left[\text{Dus } m_t = (1 + r_t)\, n_t\right] \\ a_t &= -h\, r_t \end{aligned}\right\} \qquad (5.2)$$

In de formule van a_t namen wij een minteken op, omdat de beheerder alleen aankoopt indien r_t negatief is. Met deze formules valt de marktprijs m_t steeds tussen de vrije prijs s_t en de tamme prijs n_t. Dit blijkt door a_t van 5.2 in 5.1 te substitueren. Dit geeft, als wij de indices weglaten

$$m = s - \frac{2}{3} h \frac{s}{w} \left(\frac{m}{n} - 1 \right)$$

Na enig rekenwerk geeft dit

$$m = n + \frac{3wn}{2hs + 3wn} (s - n) \qquad (5.3)$$

Wanneer h nul is, d.w.z. als de buffer niets doet, is m = s en wanneer h oneinig groot is, is m = n. In de praktijk ligt m dus tussen n en s, zoals wij wilden aantonen. De feitelijke samenhang is afhankelijk van de keuze van h.

6. De grenzen van de buffervoorraad

In § 1 hebben wij uiteengezet, dat wij aan de buffervoorraden een maximum willen stellen. Wij willen de buffer zodanig beheren dat de buffervoorraden symmetrisch om de helft van het maximum schommelen. Dit doel kunnen wij bereiken door de h van (5.2) afhankelijk te stellen van de voorraadpositie. Zolang de voorraadruimte ongeveer leeg is zal de beheerder relatief veel aankopen en wanneer de voorraadruimte ongeveer vol is, zal de beheerder onder dezelfde omstandigheden relatief weinig aankopen. Bij de verkoop wordt een analoge politiek gevoerd. Bij grote voorraden wordt veel verkocht en bij kleine voorraden weinig.

De eenvoudigste oplossing is, dat men de verkopen evenredig stelt met de voorraden en de aankopen met de beschikbare lege ruimte. In de praktijk is dit evenwel niet bevredigend. Indien de verkopen evenredig zijn met de voorraden, raken de voorraden ook bij een zeer langdurige prijsstijging niet uitgeput. D.w.z. een deel van de voorraden heeft geen reëel nut bij het dempen van golven van beperkte golflengte.

De opslagcapaciteit noemen wij c

de voorraad pc $(0 \leqslant p \leqslant 1)$
de lege ruimte qc $(p + q = 1)$

Het lijkt doelmatig de verkopen evenredig te stellen aan $(p + 0{,}2)\,c$. en de aankopen aan $(q + 0{,}2)\,c$. Wij moeten dus gescheiden formules geven voor de aankopen en de verkopen. Als uitwerking van 5.2 geven wij

$$v_t = d\, r_t\, (p_t + 0{,}2)\, c$$

$$a_t = -d\, r_t\, (q_t + 0{,}2)\, c \qquad (6.1)$$

Door deze formules wordt bereikt, dat de voorraden een statistische neiging hebben gelijk te zijn aan de helft van de maximale voorraad, terwijl toch de voorraden behoorlijk kunnen schommelen, wat voor de bufferwerking essentieel is.

Rest ons de taak, waarden voor c en d te kiezen. Het kiezen van de opslagcapaciteit van de buffer is in de eerste plaats een financiële beslissing. Het is duidelijk dat het beheren van een buffervoorraad verliesgevend is, anders zou de handel spontaan gaan bufferen. Om twee redenen is het beheren van een grote bufferruimte duurder dan het beheer van een kleine. Op het eerste gezicht is het zinvol de kosten evenredig te stellen met de bufferruimte. Bij nadere beschouwing moeten de kosten als progressief stijgend worden gezien. Vlees is in een koelhuis toch maar beperkt houdbaar. Naarmate de voorraden groter worden, wordt het moeilijker de voorraden tijdig te verversen. Naast dit kosteneffect staat een opbrengsteneffect. Een kleine buffer zal meer prijsverschillen doorlaten dan een grote buffer. Een grote buffer zal op zijn voorraadmutaties dus minder handelswinst per eenheid kunnen maken. (Dit voordeel van een kleine buffer slaat om in een nadeel indien een faseverschuiving onvoldoende wordt tegengegaan).

In § 2 hebben wij berekend dat een prijsdal zoals dat zich tussen midden 1961 en midden 1963 voordeed had kunnen worden weggenomen, indien de buffer de produktie van 10 weken kon opnemen en de omstandigheden verder gunstig waren (ruimte volledig leeg aan het begin, volledig vol aan het eind, geen onzekerheid over de juiste richtprijs).

In een uitgewerkt voorbeeld hebben wij aangenomen

$$c = 6\, w \qquad \text{(voorbeeld 6.2)}$$

Indien de omstandigheden gunstig zijn, d.w.z. indien wij volledig doelmatige formules op kunnen stellen, moet het met deze buffer mogelijk zijn de prijsuitslagen tot 41% terug te brengen. In de praktijk

zal dit wel niet mogelijk zijn omdat de buffer in sterkere mate moet zoeken waar de evenwichtsprijs ligt, dan bij het tekenen van grafiek (2.1) is aangenomen.

Nu moeten wij nog een waarde kiezen voor de letter d in (6.1). Hierbij is vooral belangrijk, dat een grote d ertoe leidt dat de buffervoorraad te snel is uitgeput, - of de lege ruimte te snel is gevuld - zodat golven met een vrij grote golflengte niet meer gedempt kunnen worden. Wanneer daarentegen de waarde van d te laag wordt gesteld, raakt zelfs bij het dempen van een lange golf de voorraad niet uitgeput, zodat het nuttige effect van een deel van de capaciteit gering is. De keuze van d hangt dus nauw samen met de lengte van de golven.

Wij willen aannemen dat de bufferruimte volledig gevuld is op het moment dat de marktprijs boven de tamme prijs stijgt. Nu zal dus de beheerder moeten verkopen. De beginvoorraad is $p_1 c$; verkocht wordt

$v_1 = d\, r_1\, (p_1 + 0{,}2)\, c$ zodat de voorraad voor de volgende periode is

$$p_2 c = p_1 c - d\, r_1\, (p_1 + 0{,}2)\, c.$$

Wij stellen

$$p^{*} = p + 0{,}2 \qquad (1{,}2 \geq p \geq 0{,}2) \qquad (6.3)$$

en schrijven

$$p_2^{*} = p_1^{*}\,(1 - d\, r_1).$$

Zo wordt

$$p_n^{*} = p_1^{*} \prod_{i=1}^{n-1} (1 - d\, r_i) \qquad (6.4)$$

Indien wij de r_i vervangen door een min of meer gemiddelde waarde r^{*} kunnen wij het gedurig produkt schrijven als een macht

$$p_n^{*} = p_1^{*}\,(1 - d\, r^{*})^{n-1} \qquad (6.5)$$

Zodra p_n^{*} de waarde 0,2 bereikt is de buffer niet meer in staat de prijzen te drukken. De buffer treedt weer in werking wanneer de marktprijzen dalen beneden de tamme prijs, - dan worden voorraaden aangekocht om de prijs te steunen.

Wij zagen dat de varkenscyclus een lengte heeft van omstreeks 26 maanden. Dit is ongeveer 115 weken. Maar golven met een lengte van 225 weken behoren ook nog tot de middellange golven, die eigenlijk gedempt moeten worden.

Gedurende de halve periode wordt aangekocht en gedurende de andere helft wordt verkocht, indien er slechts één golfbeweging in de prijzen voorkomt. Willen wij met de buffer de varkenscyclus goed bestrij-

den dan moet n in (6.5) ongeveer 60 zijn, willen wij alle middellange cycli dempen dan moet n op 110 worden gesteld. Het effect ten opzichte van de varkenscyclus wordt hierdoor evenwel geringer. Het lijkt een goede middenweg indien wij n gelijkstellen aan 75. Formule (6.5) wordt dan

$$0,2 = 1,2 \ (1 - d\, r^{*})^{74} .$$

Hieruit laat zich berekenen

$$d\, r^{*} = 0,024 \qquad (6.6)$$

Bij de keuze van formule (6.2) stond ons voor ogen dat wij het prijsdal tussen midden 1961 en 1963 ongeveer voor de helft wilden dempen. In § 2 vonden wij dat de prijs in die periode gemiddeld 7% te laag lag. Nemen wij aan dat van deze afwijking 60% overblijft, dan kan r^{*} op 0,04 gesteld worden, zodat wij voor d de waarde 0,6 vinden.

Maar het is ook mogelijk een andere weg te gaan. Wij kunnen r^{*} kunstmatig verkleinen door in de tamme prijs zelf een deel van de cyclus op te nemen. Wanneer b.v. de amplitude van de tamme prijs gelijk gesteld wordt aan 1/3 van de oorspronkelijke amplitude, zijn de afwijkingen tussen marktprijs en tamme prijs gemiddeld 2/3 x 7 = 5%. Indien nu van deze 5% de helft door de buffer wordt gedempt blijft voor r^{*} een waarde van 2,5% over of $r^{*} = 0,025$. Zo vinden wij voor d de waarde 1.

In een cijfervoorbeeld hebben wij gekozen

$$d = 0,75 \qquad \text{(voorbeeld 6.7)}$$

Dit is een voorzichtige keuze, waardoor bereikt wordt dat langere golven dan de varkenscyclus ook bestreden kunnen worden. De bestrijding van de varkenscyclus is dan evenwel niet maximaal.

7. De bepaling van de tamme prijs

Met onze buffer willen wij bereiken dat middellange prijsgolven worden gedempt, terwijl prijsbewegingen op langere termijn in de tamme prijs mogen of zelfs moeten worden opgenomen. De evenwichtsprijs ("kostprijs") verandert langzamerhand, dit moet in de tamme prijs tot uitdrukking komen.

Als principe kunnen wij dus stellen, dat de tamme prijs de marktprijs "schoorvoetend" volgt.

In (5.2) gaven wij de formule $m_t = (1 + r_t)\, n_t$.

Indien wij nu stellen dat

$$n_t = (1 + g\, r_{t-1})\, n_{t-1} \qquad \text{(voorlopig; 7.1)}$$

dan kan de factor g zo gekozen worden dat n zich met de juiste snelheid aan m aanpast. Om verschillende redenen is formule 7.1 te eenvoudig.

Stel dat wij een lange periode doormaken van stijgende prijzen. Dan zal de feitelijke marktprijs m steeds boven de tamme prijs n liggen. Bijgevolg zal de buffervoorraad steeds kleiner worden. Het gevaar dreigt dan dat het stabiliseren (d.w.z. kalmeren) van de prijzen onmogelijk wordt. Dit gevaar wordt verkleind als wij de taak van de bufferbeheerder verlichten door voor te schrijven dat de tamme prijs zich sneller bij de marktprijs aanpast indien de voorraden kleiner worden. Daarom geven wij aan (7.1) de volgende vorm.

$$n_t = \left(1 + r_{t-1} \frac{g\, q_t}{p_t + 0{,}3}\right) n_{t-1} \cdot \quad \text{als } r_{t-1} > 0 \qquad \text{(voorlopig; 7.2)}$$

$$n_t = \left(1 + r_{t-1} \frac{g\, p_t}{q_t + 0{,}3}\right) n_{t-1} \cdot \quad \text{als } r_{t-1} < 0$$

De formules zijn afhankelijk van de vraag of door de bufferbeheerder wordt aangekocht of verkocht. In het ene geval raakt de lege ruimte (q c) uitgeput, in het andere geval de gevulde (p c).

Bij wijze van voorbeeld hebben wij de factor g op 0,05 gesteld. Het is voorbarig een motivering te geven, omdat formule 7.2 nog ernstige fouten heeft.

Laten wij weer aannemen dat de marktprijs boven de tamme prijs ligt ($r_{t-1} > 0$), zodat uit de buffervoorraad wordt verkocht. Laten wij tevens aannemen dat de bufferruimte in de beginsituatie vol is. Uit de formule volgt, dat de tamme prijs voorlopig niet aan de marktprijs wordt aangepast, want q_t is praktisch nul. Naar mate p kleiner wordt, gaat de aanpassing sneller.

Dit is nu juist de situatie die aan de hand van grafiek 4.1 is besproken. Onze formule geeft aanleiding tot een faseverschuiving, die weinig praktisch nut heeft en de kosten doet oplopen. Om dit te voorkomen moeten wij nog een term aan formule 7.2 toevoegen.

In grafiek 7.3 is uitgebeeld wat onze bedoeling is. Op het tijdstip t_1 is de marktprijs gelijk aan de tamme prijs. Maar dan is er in de marktprijs een sterke stijgende tendentie. Willen wij een faseverschuiving voorkomen, dan moet ook in de tamme prijs een stijgende tendentie worden gelegd. Na het tijdstip t_3 gaat de marktprijs weer dalen, dan moet deze dalende beweging ook in de tamme prijs worden gelegd. Natuurlijk moeten de prijsbewegingen in de tamme prijs wel zwakker zijn dan in de marktprijs.

Om ons doel te bereiken moeten wij de helling in de marktprijslijn in een getal vastleggen. Hiervoor zouden wij b.v. kunnen nemen $r_{t-1} - r_{t-2}$. Het nadeel van een dergelijke formule is, dat de toevallige schommelingen van r_{t-2} een te grote invloed hebben. Na enig proberen bleek $(2r_{t-1} - r_{t-3} - r_{t-4})$ een aanvaardbare uitdrukking te zijn, zodat wij aan de berekening van n_t een term n_t^* toevoegen volgens de formule

$$n_t^* = k\,(2r_{t-1} - r_{t-3} - r_{t-4})\; n_{t-1} \qquad \text{(voorlopig; 7.4)}$$

Grafiek 2:

——— marktprijs

..... tamme prijs

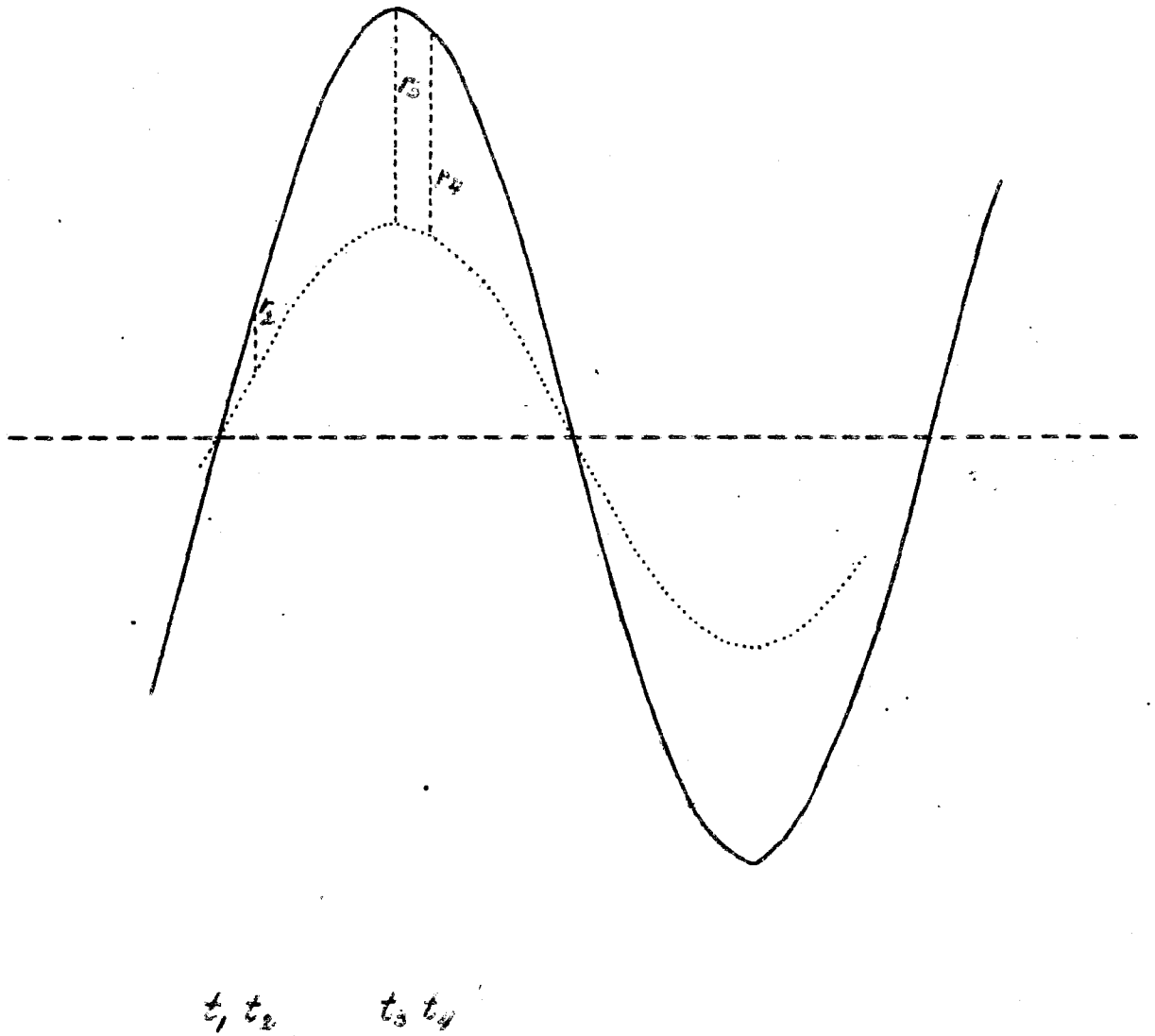

Nu moeten wij een geschikte waarde voor k kiezen. Voor wij dit doen moeten wij nagaan hoe deze formule werkt. Daartoe moeten wij eerst het golfdempend vermogen van de buffer nauwkeuriger berekenen.

In (5.3) vonden wij

$$m = n + \frac{3wn}{2hs + 3wn}(s - n).$$

Uit (5.2) en (6.1) leiden wij af

$$h = d\,c\,(q_t + 0{,}2) \qquad \text{(bij aankoop)}.$$

Met (6.2) en (6.7) wordt dit

$$h = 4{,}5\,w\,(q_t + 0{,}2) \qquad \text{(bij aankoop)}$$

zodat (5.3) wordt

$$m = n + \frac{3wn}{9ws\,(q_t+0{,}2) + 3wn}(s - n) = n + \frac{n}{3s\,(q_t+0{,}2) + n}(s - n).$$

Indien wij in de breuk het verschil tussen s en n verwaarlozen wordt dit

$$m_t = n_t + \frac{1}{3q_t + 1{,}6}(s - n) \qquad \text{(benadering; 7.5)}$$

Met behulp van 5.2 wordt dit

$$r_t n_t = \frac{1}{3q_t + 1{,}6}(s_t - n_t) \quad \text{of}$$

$$(s_t - n_t) = (3q_t + 1{,}6)\,r_t\,n_t \qquad \text{(benadering; 7.6)}$$

Om de waarde van k te kiezen in 7.4 nemen wij nu aan, dat de waarde van r gedurende enkele weken nul was. In deze tijd geldt dus ook dat s = n, want de marktprijs is alleen gelijk aan de tamme prijs, indien er geen spanning in de markt is. Op het tijdstip t-1 wijkt de waarde af van nul. Indien wij ter wille van de eenvoud (7.2) even lezen als $n_t = n_{t-1}$, wordt n_t volgens het gecombineerde effect van (7.2) en (7.4)

$$n_t = n_{t-1} + 2k\,r_{t-1}\,n_{t-1} \qquad (7.7)$$

Het is duidelijk dat de wijziging in de tamme prijs duidelijk geringer moet zijn dan de wijziging die de vrije prijs op een vrije markt zou hebben laten zien. Volgens (7.6) is de laatste wijziging (3q + 1,6) rn zodat

$$2k < 3q + 1{,}6$$

Wij stellen als voorbeeld

$k = \frac{1}{2} q$ (bij aankoop)
$k = \frac{1}{2} p$ (bij verkoop)

zodat (7.4) wordt

$$n_t^{*} = \tfrac{1}{2}p_t \,(2\,r_{t-1} - r_{t-3} - r_{t-4})\, n_{t-1} \;;\; (r_{t-1} > 0)$$
$$n_t^{*} = \tfrac{1}{2}q_t \,(2\,r_{t-1} - r_{t-3} - r_{t-4})\, n_{t-1} \;;\; (r_{t-1} < 0) \qquad \text{(voorlopig; 7.8)}$$

Uit proefberekeningen is gebleken, dat deze formule nog niet goed is. Om dit te begrijpen moeten wij bedenken dat het de functie van (7.2) is, het juiste prijsniveau te zoeken. De correctie van (7.4) heeft als functie een faseverschuiving tegen te gaan. Deze correctieterm moet bij voorkeur trendvrij zijn. Ogenschijnlijk is dat ook zo. Immers een bepaalde waarde van r wordt eerst als r_{t-1} met een factor 2 positief opgenomen en daarna als r_{t-3} en r_{t-4} negatief. Toch is hiermee het evenwicht niet gevonden, want p_t of q_t is in die tussentijd veranderd.

Laten wij aannemen dat $r > 0$, zodat er verkocht wordt. Een speciale waarde r_i van r wordt eerst vermenigvuldigd met p_{i+1}, daarna met $-\frac{1}{2}p_{i+3}$ en $-\frac{1}{2}p_{i+4}$, zodat r_i tenslotte een term

$$\tfrac{1}{2}\,(2p_{i+1}r_i - p_{i+3}r_i - p_{i+4}r_i)\, n \qquad (7.9)$$

aan de schatting van n^{*} toevoegt.

Volgens 6.1 en 6.7 wordt er per week $0{,}75\ cr(p + 0{,}2)$ verkocht, zodat de wekelijkse wijziging in q gelijk wordt aan $0{,}75\ r_i\ (p + 0{,}2)$ indien wij de wisselende waarden van r vervangen door r_i. Wij substitueren dit in 7.9 en vinden

$$\tfrac{1}{2}\Big[2p_{i+1}r_i - \Big\{p_{i+1} - 1{,}5r_i(p+0{,}2)\Big\}\, r_i - \Big\{p_{i+1} - 2{,}25r_i(p+0{,}2)\Big\}\, r_i\Big] =$$

$$\tfrac{1}{2}\Big\{+\ 3{,}75\ r_i\,(p+0{,}2)\ r_i\Big\} = \quad 1{,}875\ (p+0{,}2)\ r_i^2 \qquad (7.9)$$

Afgerond wordt dit $2p\ r_i^2$. Omdat in 7.8 een factor $\frac{1}{2}$ buiten de haken staat, plaatsen wij voor de correctie een term $-\ 4\ r_{t-1}^2$ tussen de haken.

Indien $r < 0$ wordt een hoeveelheid $-\ 0{,}75\ r\ (q+0{,}2)c$ aangekocht. Omdat in deze uitdrukking een negatief teken voorkomt, krijgt de correctie tenslotte een positief teken.

Na de voorgaande beschouwingen kunnen wij (7.2), (7.4) en (7.9) samenvatten in de formules:

als $r_{t-1} > 0$

$$n_t = \left\{ 1 + r_{t-1} \cdot \frac{q_t}{20\,(p_t+0{,}3)} + \tfrac{1}{2}p_t\,(-4r_{t-1}^2 + 2r_{t-1} - r_{t-3} - r_{t-4}) \right\} n_{t-1}$$

als $r_{t-1} < 0$

$$n_t = \left\{ 1 + r_{t-1} \cdot \frac{p_t}{20(q_t+0{,}3)} + \tfrac{1}{2}q_t\,(+4r_{t-1}^2 + 2r_{t-1} - r_{t-3} - r_{t-4}) \right\} n_{t-1} \qquad (7.10)$$

8. Toetsing aan de praktijk

Het is duidelijk dat een theoretisch schema vaak niet exact aan de praktijk kan worden getoetst. Indien men in de praktijk met een buffervoorraad gaat werken, kan niemand met stelligheid zeggen, hoe het prijsverloop zonder die buffer geweest zou zijn. Zolang niet met een buffer is gewerkt kan niemand zeggen, hoe de markt op de buffer zou hebben gereageerd. Toch is het wenselijk een speciale marktsituatie door te rekenen om te zien of een systeem werkt. Hierbij moeten veronderstellingen worden gemaakt die niet tot overdreven gunstige conclusies leiden.

Als voorbeeld hebben wij gekozen de prijzen van slagersvarkens met ingang van begin 1958. De prijsreeks is ontleend aan de L.E.I.-statistieken, met uitzondering van een paar schrijffouten.

De belangrijkste vooronderstellingen van onze berekening zijn de volgende.

a. Er is sprake van een gesloten marktgebied.

In Nederland geldt dit voor het varkensvlees bepaald niet. Voor de E.E.G. zou de mogelijkheid misschien bestaan; de zelfvoorzieningsgraad is 102%.

Overigens is niet zeker dat het voor een goede bufferwerking nodig is, een markt af te sluiten. Misschien is het voldoende door variabele heffingen en restituties aan de grens de bufferwerking tot het binnenland te begrenzen bij een open markt. Indien op langere termijn de heffingen en restituties tegen elkaar wegvallen is er kennelijk geen sprake van concurrentievervalsing.

In verband met het feit, dat een eventueel buffersysteem in de eerste plaats in E.E.G-verband zou moeten worden opgezet, kan hier geen ernstig probleem liggen.

b. Er bestaat geen varkenscyclus

Anders gezegd: het dempen van de prijsgolven heeft geen invloed op de schommelingen in de produktie.

Het gevolg van deze veronderstelling is, dat het effect van de buffer wordt onderschat. Indien door een bufferwerking een golfbeweging een zich dempend karakter krijgt, kan dit ertoe leiden dat de golfbeweging geheel wegvalt. Maar deze mogelijkheid is het andere uiterste. Normaal zal zijn, dat een golf regelmatig door allerlei schommelingen opnieuw gegenereerd wordt.

Onze veronderstelling houdt dus in, dat dit laatste de enige oorzaak van de prijsschommelingen is, zodat er geen cumulatie van gunstige

effecten optreedt in de tijd.

c. De prijselasticiteit van de vraag is - 1,5.

Indien de prijselasticiteit in absolute waarde kleiner is, is het effect van de buffer gunstiger. Een grote prijselasticiteit houdt immers in dat de prijs met een kleine flexabiliteit reageert op hoeveelheidsveranderingen, zodat sterke marktingrepen nodig zijn om de prijs duidelijk te beïnvloeden.

d. Het aanbod is constant

Deze veronderstelling houdt in, dat de prijsschommelingen uitsluitend worden veroorzaakt door schommelingen in de "hunkering", de vraag bij gegeven prijzen. Deze veronderstelling is gemaakt om het rekenen eenvoudiger te maken.

Normaal mogen wij aannemen dat hoge prijzen gepaard gaan met een lage produktie en omgekeerd. Bij hoge prijzen wordt door de bufferbeheerder verkocht, bij lage prijzen aangekocht. De verkochte hoeveelheden zijn dus overschat en de aangekochte hoeveelheden onderschat, zodat de voorraden gemiddels iets hoger zijn dan werd berekend. Hierdoor is de gemiddelde prijs iets te hoog berekend. Althans indien de prijselasticiteit over het gehele prijstraject constant is.

e. De opgeslagen hoeveelheden laten geen verliezen zien. Varkens die in koelhuizen worden opgeslagen verliezen in werkelijkheid door indroging 5% van hun gewicht. De voorraden zijn dus gemiddeld iets lager dan werd berekend.

Het is duidelijk dat de fouten die onder d en e zijn genoemd elkaar min of meer compenseren. In een oriënterend onderzoek mag men beide verwaarlozen.

Om het effect van de buffer te berekenen hebben wij de volgende formule afgeleid. In een bepaalde week is de vrije prijs s_t gegeven. De tamme prijs n_t wordt berekend uit (7.10).

Indien $s_t > n_t$ verkoopt de bufferbeheerder volgens (6.1), (6.7) en (5.2) een hoeveelheid

$$0{,}75\ (p_t+0{,}2)\ c\ \frac{m_t - n_t}{n_t}.$$

Deze verkochte hoeveelheid kan worden geconsumeerd vanwege de prijsdaling. De extra consumptie bedraagt 1,5

$1{,}5.\ {}^{c}/_{6}\ .\ \frac{s_t - m_t}{s_t}$, omdat de hoeveelheid die bij de prijs s_t wordt geconsumeerd volgens (6.2) en onze bovenstaande veronderstelling d gelijk is aan ${}^{c}/_{6}$. Wij stellen de verkochte hoeveelheid gelijk aan de extra comsumptie en vinden

$$0{,}75\ (p_t+0{,}2)\ c\ \frac{m_t-n_t}{n_t} = 1{,}5\ .\ {}^{c}/_{6}\ .\ \frac{s_t-m_t}{s_t}.$$

Hieruit berekenen wij

$$m_t = \frac{\{1 + 3(p_t+0{,}2)\}\ n_t s_t}{3(p_t+0{,}2)\ s_t + n_t} \qquad \text{(bij verkoop)}$$

$$m_t = \frac{\{1 + 3(q_t+0{,}2)\}\ n_t s_t}{3(q_t+0{,}2) s_t + n_t} \qquad \text{(bij aankoop)} \quad (8.1)$$

Vorenstaande formules zijn niet bruikbaar in de extreme situatie, dat de totale voorraad wordt verkocht of de totale voorraadruimte gevuld. Dan is de relatieve hoeveelheidsverandering op de markt $\frac{pc}{c/6}$ of $\frac{qc}{c/6}$. De formules voor de marktprijs m_t worden dan

$$m_t = (1 - \frac{2}{3} \cdot \frac{q_t c}{c/6}) s_t = (1 - 4p_t) s_t \quad \text{(bij verkoop)}$$

$$m_t = (1 + 4q_t) s_t \quad \text{(bij aankoop)} \qquad (8.2)$$

Indien niets wordt gekocht of verkocht geldt natuurlijk dat $m_t = s_t$.

In bijlage I is het resultaat van de berekeningen vermeld. In een bepaald geval was het rekenvoorschrift onvolledig. Bij (7.10) wordt namelijk niet aangegeven welke formule moet worden gebruikt indien $r_{t-1} = 0$. In deze gevallen is dezelfde formule gebruikt als in de voorgaande week.

De inhoud van deze tabel is beknopt weergegeven in grafiek (8.3). Om de grafiek niet te groot te maken is van iedere vierde week een stel gegevens opgenomen, nl. de vrije prijs s_t en de gebufferde prijs m_t. Voor de buffervoorraad in % van het maximum is iedere 8 weken een punt opgenomen.

In de grafiek valt in de eerste plaats op, dat het buffersysteem de prijstop aan het einde van 1963 niet heeft kunnen voorkomen. Een buffer die plotselinge prijsstijgingen van 50% moet kunnen opvangen zal in normale situaties wel een te grote capaciteit hebben. Overigens moet erkend worden, dat de formules blijkbaar nog niet optimaal zijn. Immers, de buffervoorraad is nooit groter geweest dan 75% van de maximale voorraad. Indien de voorraad medio 1962 op het maximum had gestaan, zou de gestabiliseerde prijs in 1963/1964 een veel lagere top hebben vertoond. Of hieruit kan worden afgeleid dat de formules duidelijk kunnen worden verbeterd, is niet zeker. Formules die optimaal zijn voor een eenmalige voorbije situatie behoeven niet optimaal te zijn voor de toekomst.

Tussen medio 1959 en eind 1962 valt op, dat de prijsschommelingen duidelijk geringer zijn geworden. Verdere conclusies uit de berekeningen zullen worden gegeven in de volgende paragrafen.

9. Het buffersysteem in de praktijk

In grafiek (9.1)
zien wij de aanloopperiode in beeld gebracht. Deze aanloopperiode wordt gekenmerkt door het feit, dat de prijzen een stijgende tendentie laten zien, terwijl er geen buffervoorraden zijn. Er is dus geen reële mogelijkheid de marktprijs te beïnvloeden.

(8.3)

Aangenomen is dat bij het begin de tamme prijs gelijkgesteld is aan de marktprijs. In de vierde week zien wij dat de vrije marktprijs (s_4) een paar cent daalde. Omdat de tamme prijs n_4 gelijkgesteld is aan de marktprijs van de vorige weken is er nu een reden tot aankoop over te gaan. In onze berekening is dus aangenomen dat de tendentie van de markt zonder vertraging door de bufferbeheerder wordt waargenomen. Gedacht is namelijk aan een wekelijkse inschrijving, waaruit de prijs blijkt waartegen de handel kopen wil of verkopen. Dit punt is niet essentieel, omdat er weinig verandert indien de bufferbeheerder op de prijs van de voorbije week reageert.

Volgens (6.1) zijn de aankopen vrij groot, omdat q = 1, immers de voorraadruimte is volledig leeg. Een paar weken later heeft nogeens een aankoop plaats. Gedurende vijf weken wordt uit de voorraden verkocht; volgens (6.1) zijn de verkopen immers klein omdat p bijna nul is.

Tussen de 11e en de 22e week zien wij dat de bufferbeheerder niet anders doet dan het vaststellen van een tamme prijs. Omdat p = 0, krijgt (7-10) de eenvoudige vorm

$$n_t = \left(1 + \frac{r_{t-1}}{6}\right) n_{t-1} \qquad (9.2)$$

De betekenis van deze formule is het duidelijkst, wanneer de prijzen lange tijd vrij regelmatig stijgen, zoals tussen de weken 26 en 46. Dan gaat de tamme prijslijn evenwijdig lopen aan de lijn van de (vrije) marktprijs. Omdat de stijging van de tamme prijslijn $nr/6$ is, moet de vertikale afstand (nr) tussen de lijnen 6x de gemiddelde wekelijkse prijsstijging zijn. De horizontale afstand is zes weken, want in zes weken wordt dit verschil overbrugd.

Het belang van deze bijzonderheid valt pas op, indien wij mogelijke alternatieven overwegen. Het redelijkst alternatief schijnt te zijn, dat wij de tamme prijs gelijkstellen aan de marktprijs, indien de voorraden zijn uitgeput. Dit zou evenwel betekenen dat de bufferbeheerder op de top van de prijsgolf (b.v. in de 48e week) begint de prijzen op topniveau te stabiliseren. Indien de buffer in de situatie komt te verkeren dat de voorraadruimte geheel gevuld is, wordt bij een marktomslag een poging ondernomen door verkopen de prijs te stabiliseren op het dieptepunt van het prijsdal. Door de vertraging van zes weken, wordt de stabilisatie op een evenwichtiger moment ter hand genomen.

Een ander alternatief zou zijn de tamme prijs stabiel te houden tot de marktprijs spontaan beneden de oude tamme prijs zakt. Er is natuurlijk geen enkele zekerheid dat dit moment ooit komt. De tamme prijs moet het juiste niveau blijven zoeken.

Toegegeven moet worden dat de tamme prijs, zoals die door (9.2) wordt aangewezen de vrije marktprijs nog in de buurt van de top snijdt, dus op een te hoog niveau. Maar door de laatste term van (7.10) wordt dit bezwaar grotendeels weggenomen. Dit zien wij in (9.1) abnormaal duidelijk. De eerste maal in week 24. Omdat nu geldt dat $r_{t-1} = r_{23} < 0$

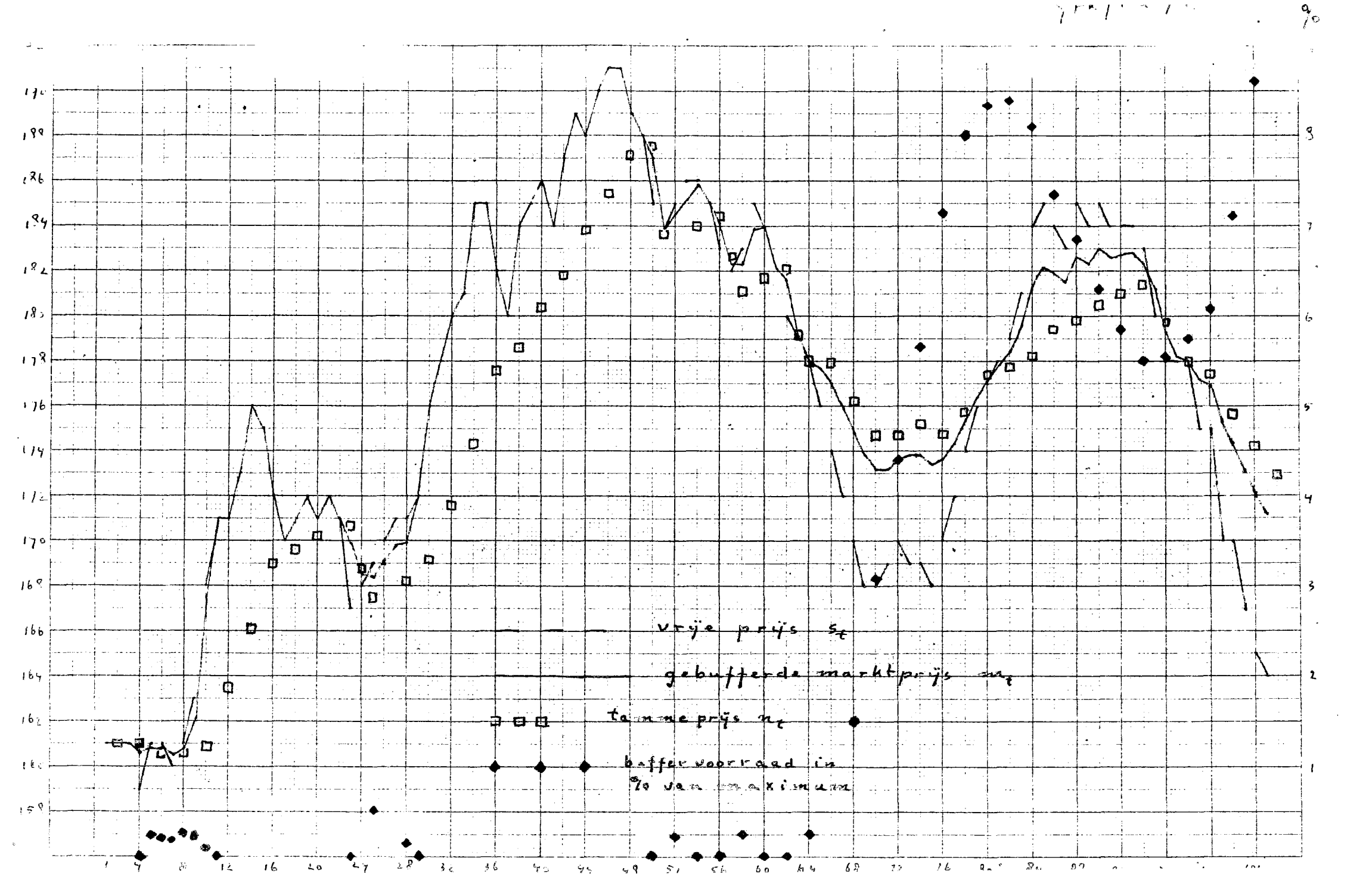
vrije prijs s_t
gebufferde marktprijs m_t
tamme prijs n_t
buffervoorraad in
% van maximum

wordt de tweede formule van (7.10) toegepast, die vereenvoudigd kan worden tot

$$n_t = \left\{(1 + 2r_{t-1}^2 + r_{t-1} - \tfrac{1}{2}(r_{t-3} + r_{t-4})\right\} n_{t-1} \qquad (9.3)$$

In deze situatie is r_{t-1} zo klein dat de term $2r_{t-1}^2$ kan worden verwaarloosd. Verder is $(1 + r_{t-1})\, n_{t-1} = m_{t-1}$ zodat (9.3) wordt

$$n_t = m_{t-1} - \tfrac{1}{2}(r_{t-3} + r_{t-4})\, n_{t-1} \qquad (9.4)$$

Deze formule geeft dus een prijsval in de tamme prijslijn, die samenhangt met de stijlheid van de prijsverandering voor de lijnen van marktprijs en tamme prijs elkaar sneden. Deze stijlheid wordt gemeten door $\frac{1}{2}(r_{t-3} + r_{t-4})\, n_{t-1}$. Wij zien in de 25e week, dat ook dan nog een sprong naar beneden wordt gemaakt, onder invloed van $r_{t-4} = r_{21}$. In dit speciale geval bleek de teruggang in de prijs slechts incidenteel te zijn, zodat deze prijsval geen functie had. Na week 50 had de prijsval wel een functie.

Door zuiver toevallige invloeden heeft de prijsval zich na de 50e week enige malen herhaald. Na week 51 liep de marktprijs weer op, zodat r_{t-3} en r_{t-4} in week 56 weer een vrij grote waarde hadden; na de 58e week deed zich dit nogmaals voor, zodat er tussen de weken 60 en 62 weer een prijsval te zien is. Na week 64 zette de prijsdaling zich door, zodat toen het steunen van de markt serieus begon te werken. Hiermee begon een normale situatie, die in grafiek (9.5) is uitgebeeld.

Na week 95 treedt de prijsval op, die zich niet herhaalt, zodat na week 98 het stabiliseren van de markt in werking treedt. Het normale prijsniveau is dan 178 ct./kg. Wij zien dat de vrije marktprijs is gedaald tot 144 ct./kg in de weken 116 tot 119. De gebufferde prijs zou gedaald zijn tot 158,7 ct./kg in de 119e week. Een prijsdaling van 34 ct. zou dus zijn teruggebracht tot een daling van 19,3 ct. De prijsbeweging is dus met een factor 0,5 à 0,6 verkleind.

In week 152 snijden de lijnen van de tamme prijs en de marktprijs elkaar weer bij een prijs van 169 ct./kg. Dit is nu te beschouwen als het normale prijsniveau. De schatting van het normale prijsniveau is in 54 weken dus gedaald van 178 tot 169 ct./kg; dit is een daling van 9 ct. Het is de vraag of deze daling zinvol is. Indien deze daling niet was opgetreden, zou de buffercapapciteit beter benut zijn; nu steeg de voorraad niet boven 75% van de capaciteit.

Naast de dalende tendentie zien wij het verschijnsel, dat de tamme prijs in de weken 98-108 snel daalt; daarna blijft de tamme prijs vrijwel stabiel. De daling in het begin is zinvol. De laatste term van (7.10), die deze daling veroorzaakt, is juist opgenomen om te voorkomen dat er een belangrijke faseverschuiving optreedt; de tamme prijs moet dalen, wanneer de vrije marktprijs daalt.

Dat de tamme prijs na week 130 niet duidelijk stijgt is niet overeenkomstig de bedoeling. De stijgende tendentie van de laatste term wordt nu volledig gecompenseerd door de dalende tendentie van de

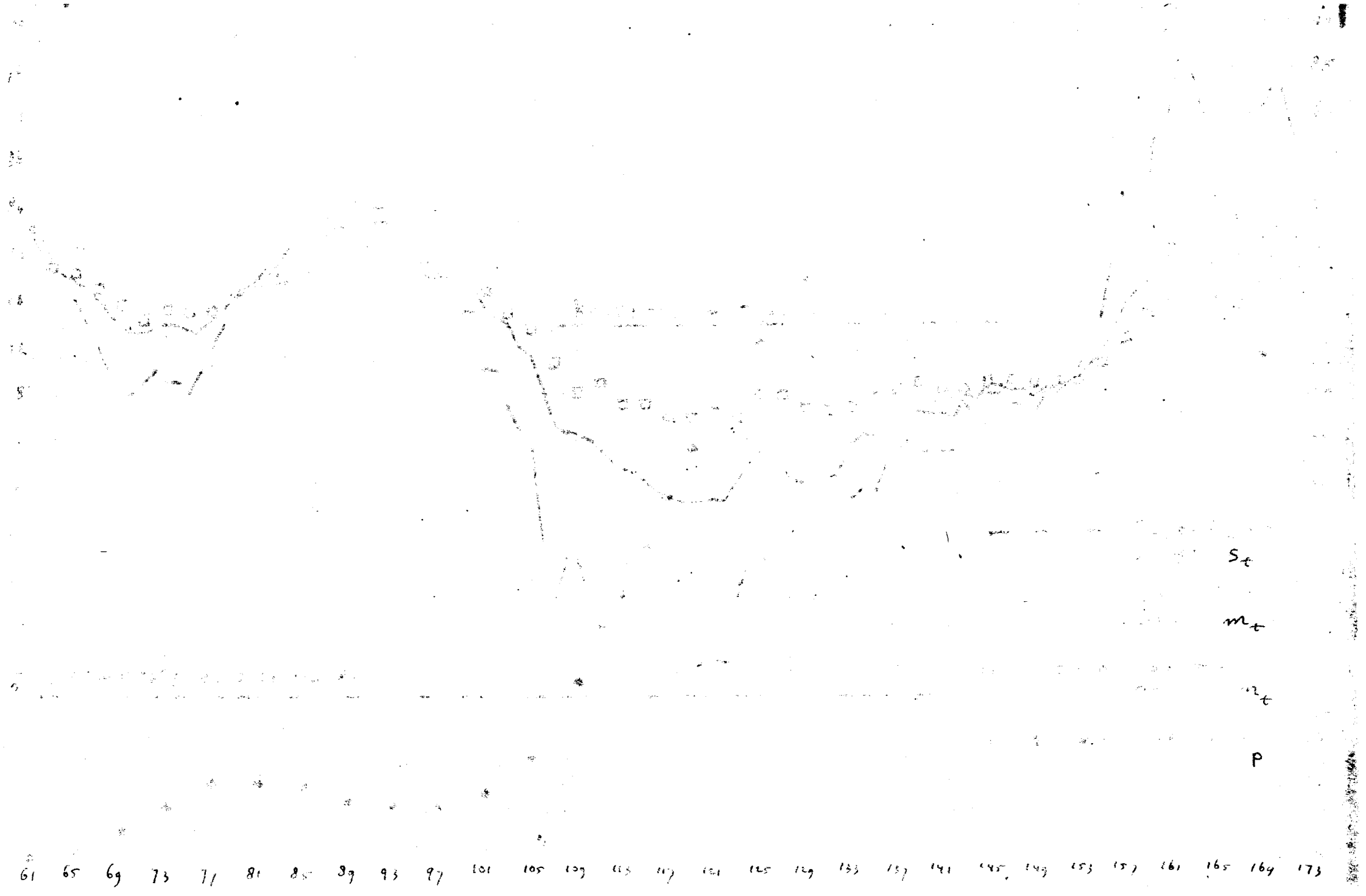
S_t
m_t
n_t
P

middelste term. Toch is de situatie niet ongunstig in deze zin, dat de tamme prijs zou worden verlaagd bij een (conjuncturele) verbetering van de marktsituatie.

Het is mogelijk de dalende tendentie in de tamme prijs te verzwakken door aan de tweede term nog een factor q_t resp. p_t toe te voegen, zodat (7.10) wordt

als $r_{t-1} > 0$

$$n_t = \left\{1 + r_{t-1} \cdot \frac{q_t^2}{20p_t + 6} + \tfrac{1}{2}p_t\,(-4r_{t-1}^2 + 2r_{t-1} - r_{t-3} - r_{t-4})\right\} n_{t-1}$$

als $r_{t-1} < 0$

$$n_t = \left\{1 + r_{t-1}\,\frac{p_t^2}{20q_t + 6} + \tfrac{1}{2}q_t\,(+4r_{t-1}^2 + 2r_{t-1} - r_{t-3} - r_{t-4})\right\} n_{t-1} \qquad (9.5)$$

Door deze wijziging wordt bereikt, dat de dalende tendentie wordt gehalveerd bij gemiddelde voorraden, terwijl de daling min of meer wordt gehandhaafd wanneer de voorraadpositie daar reden toe geeft. Het is natuurlijk mogelijk, vele varianten te proberen, doch dit heeft geen zin zolang er geen plannen bestaan dit buffersysteem in te voeren.

Tenslotte laat grafiek 9.6 zien hoe onder abnormale omstandigheden de buffervoorraad uitgeput raakt. Tot week 287 is de toestand normaal. Vóór die tijd hebben de prijzen zwakke schommelingen vertoond, waarbij de buffervoorraad terugliep van 70 naar 60% van de opslagcapaciteit. Op het genoemde tijdstip viel een periode met slechte prijzen even redelijk te verwachten als een periode met stijgende prijzen, zodat de buffervoorraad in het licht van de situatie normaal was. De prijslijnen sneden elkaar op een niveau van 171 ct./kg. Na het snijpunt deed zich geen prijssprong voor, omdat p en q ongeveer gelijk waren.

Door een externe oorzaak ontstond toen een zeer sterke prijsstijging. In week 309 werd een prijs van 248 ct./kg bereikt. De gebufferde prijs zou 214 ct./kg geweest zijn, d.w.z. de buffer zou de uitslag boven 171 ct./kg met een factor 0,56 hebben verkleind. Dit is alleszins bevredigend. De buffervoorraad zou dan teruggelopen zijn tot 16,5% van de capaciteit, zodat de marktinvloed van de buffer snel moest teruglopen.

In de komende acht weken zien wij dan ook, dat de vrije marktprijs op hoog niveau tot rust komt, doch dat de tammeprijs en de gebufferde prijs blijven stijgen. Dit is in het systeem ingebouwd omdat bij kleine voorraden het vermoeden ontstaat, dat de tamme prijs te laag is.

In week 317 raken de voorraden uitgeput, dan is de markt juist begonnen op eigen kracht tot meer normale prijzen terug te keren. In de 322e week daalt de vrije marktprijs dan ook onder de tamme prijs. Het is alleszins redelijk dat de tamme prijs op de dalende markt reageert met een forse prijssprong. Tussen de weken 324 en 328 ligt de prijs op het niveau van 204 ct./kg en op dit niveau wordt de vrije marktprijs definitief gesneden, zodat deze prijs voorlopig als normaal moet worden gezien.

Om een indruk te geven van de bufferende werking in deze periode hebben wij berekend dat de vrije marktprijs gemiddeld 216,5 ct./kg was, de gebufferde prijs zou gemiddeld 203,8 ct./kg zijn geweest, terwijl de prijsnorm steeg van 171 tot 204 ct./kg, dit is gemiddeld 187,5. De gemiddelde afwijking van 29 ct. werd dus gereduceerd tot 16,3, dus met een factor 0,56.

In dit geval bestaat het voordeel van de buffer niet hierin, dat de prijstop duidelijk werd verlaagd. Het voordeel was, dat de periode van abnormale prijzen duidelijk werd ingekort. De periode met prijzen boven f. 2,- werd teruggebracht van 32 weken tot 24 weken; de periode met prijzen boven f. 2,30 liep terug van 15 tot 7 weken.

Of het redelijk is, dat het buffermechanisme omstreeks week 330 een prijs van f. 2,04 als normaal aanwijst, valt nog niet te beoordelen. Zolang de buffercapaciteit niet gevuld raakt is er weinig reden deze norm automatisch te verlagen en indien de prijzen bij een praktisch lege bufferruimte weer duidelijk gaan stijgen, wordt de tamme prijs automatisch verhoogd.

10. De invloed op het prijsrisico

Het dempen van de prijsgolven vormt geen doel op zichzelf. Prijsbewegingen leveren een bijdrage tot de gezelligheid van de handel, mits zij niet te groot worden. Dat de prijsgolven afgezwakt moeten worden vindt zijn motivering in het verkleinen van het risico van de boer. Het risico bestaat hierin, dat de boer niet voldoende vooruit kan zien.

Nu hangt de periode, die door een vooruitziend oog moet worden overbrugd in sterke mate van de omstandigheden af. Een boer die zich afvraagt of hij een slachtrijp varken nog een paar weken zal laten liggen heeft genoeg aan de prognose op korte termijn. Vraagt hij zich af of hij een zeug opnieuw zal laten dekken, dan is de termijn langer. Wil hij een big voor de fokkerij bestemmen, dan is de periode weer langer.

Als maat voor de betekenis van het buffersysteem hebben wij daarom genomen de invloed op de voorspelling van een toekomstige prijs. Als voor spellingsformule kozen wij de uitspraak, dat de toekomstige prijs gelijk zal zijn aan de huidige. Zolang er een varkenscyclus bestaat moeten wij geloven dat vele boeren met deze formule werken. Als maat voor de (on)bruikbaarheid van een voorspelling hebben wij genomen de kwadraatsom van de afwijkingen tussen voorspelling en feitelijkheid. Dit betekent dus dat wij de kwadraatsom hebben bepaald van $(s_{t+p} - s_t)$ en $(m_{t+p} - m_t)$ voor verschillende perioden p. De verhouding

$$D = \frac{\sum (m_{t+p} - m_t)^2}{\sum (s_{t+p} - s_t)^2} \qquad (10.1)$$

geeft een maat voor het praktische nut van het systeem. In grafiek (10.2) is de waarde van D voor verschillende waarden van p gegeven. Wij zien dat 60% van de schattingsfout blijft bestaan bij voorspellingen die 1 tot 90 weken vooruitzien; althans indien wij speciaal letten op

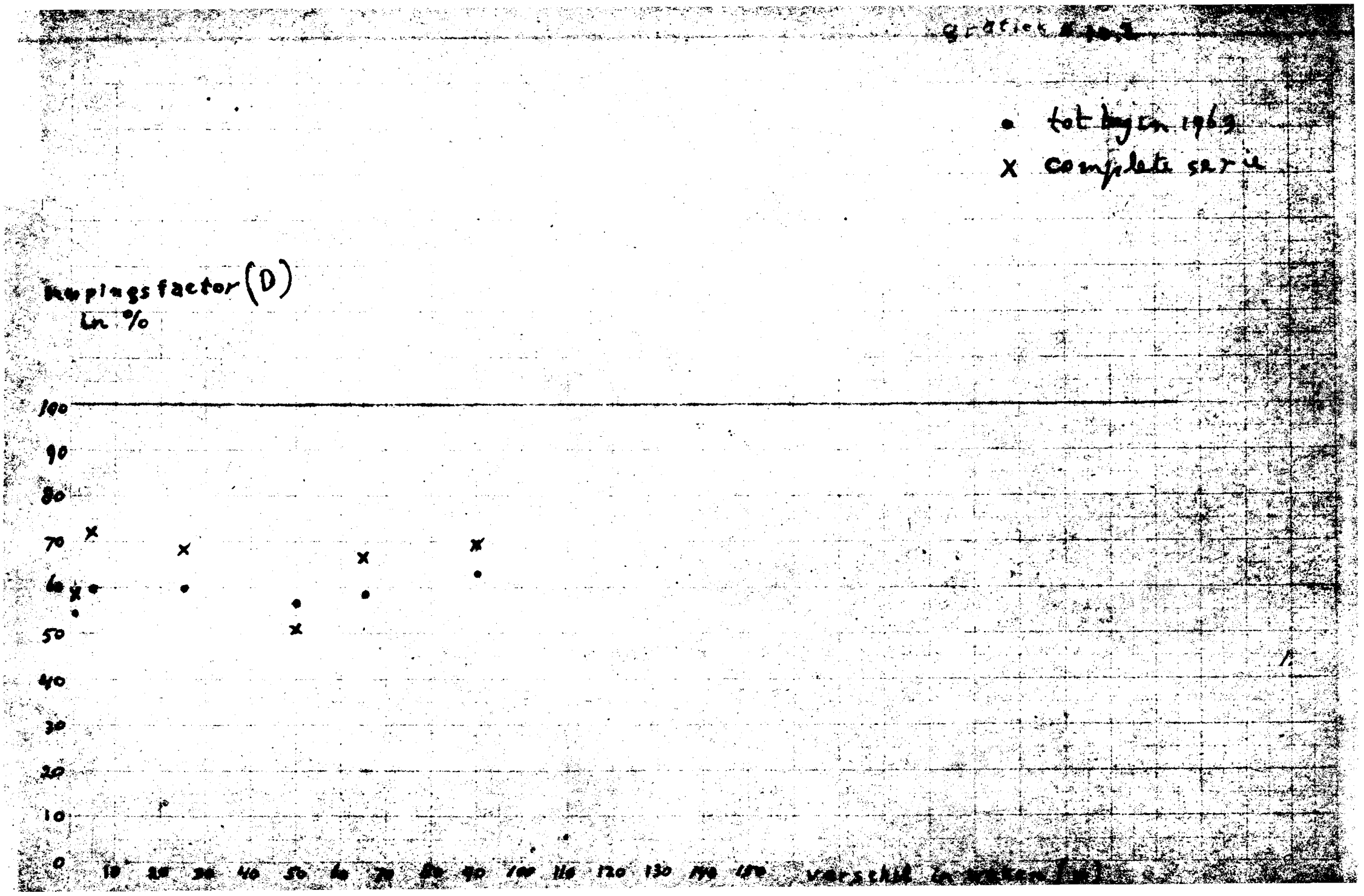

• tot begin 1963
x complete serie
koplingsfactor (D)
in %
100
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
10
20
30
40
50
60
70
80
90
100
110
120
130
140
150
verschil in weken

de periode voor begin 1963. Dit kan billijk zijn omdat na die tijd een structurele wijziging in het prijsniveau is opgetreden.

In grafiek (10.2) is evenwel ook aangegeven welke waarde D heeft indien wij op de gehele periode letten, dus met inbegrip van 1963 en begin 1964. De dempingsfactor ligt dan in de buurt van 65-70%.

Met het berekenen van D is nog niet alles gezegd. Het spreekt niet vanzelf dat een prijsdaling van 30 ct. slechts tweemaal zo erg is als een prijsdaling van 15 ct.

Om dit te laten zien hebben wij in grafiek (9.5) ook aangegeven op welk niveau de kostprijs ligt, zowel de kostprijs met normale beloning van de arbeid als de kale kostprijs zonder beloning van de arbeid. In de 117e week was de beloning voor de arbeid op de bestaande markt geheel weggevallen. Op de gebufferde markt zou deze beloning slechts gehalveerd zijn. De laatste situatie zou waarschijnlijk minder dan half zo erg geweest zijn als de feitelijke.

11. Mogelijkheden voor toepassing in de praktijk

Het is duidelijk dat een produkt zoals tin zonder bezwaar kan worden opgeslagen. Met granen wordt dit reeds moeilijker, althans wanneer het klimaat vochtig is. Een produkt als varkensvlees geeft duidelijk meer moeilijkheden, omdat dit niet langer dan 3 maanden in een koelhuis kan worden opgeslagen zonder kwaliteitsverlies. Het is dus nodig de opgeslagen hoeveelheid regelmatig te verversen. In dit opzicht staan wij voor de moeilijkste situatie wanneer de koelhuisruimte geheel gevuld is en in 13 weken geheel ververst moet worden. Omdat de capaciteit in ons voorbeeld op de normale consumptie van 6 weken is gesteld, moet in zo'n situatie 6/13 dus omstreeks de helft van de weekconsumptie uit het koelhuis geleverd worden. Dit kan misschien hinderlijk zijn voor een soepel marktverkeer en kan ook transportproblemen geven.

De transportproblemen zullen wij eerst bespreken. Het is duidelijk dat transportkosten zoveel mogelijk vermeden moeten worden en dat de koelhuizen daarom bij de produktiecentra of consumptiecentra moeten staan. Om de gedachten te bepalen hebben wij aangenomen, dat steden met meer dan 70.000 inwoners in aanmerking komen voor een opslagruimte in de buurt. Misschien is deze grens voor een geïsoleerde stad te laag, maar daar staat tegenover dat veel kleinere gemeenten met grotere steden één woongebied vormen (b.v. Voorburg bij Den Haag). Omstreeks 40% van de bevolking woont in steden van de vereiste omvang. Wij willen daarom aannemen dat het mogelijk moet zijn desnoods 24% van een normale weekconsumptie van Nederland uit koelhuizen te leveren.

Om de gedachten verder te bepalen willen wij veronderstellen dat de bufferbeheerder aankoopt en verkoopt op het niveau van de slachterijen. Het is wenselijk aan dezelfde schakel in de handelsketen te verkopen waarvan men gekocht heeft, anders zou de buffer een deel van de normale handelsfunctie overnemen. Hier staat tegenover, dat de slachterijen bij het leveren aan de buffer en bij het terugkopen geen handelswinst zullen berekenen.

Gedacht wordt dat de bufferbeheerder wekelijks door inschrijving

vast stelt tegen welke prijs de slachterijen uit de buffer willen nemen en aan de buffer willen leveren, met vermelding van hoeveelheden.

Aan de hand van de opgaven koopt de bufferbeheerder zo goedkoop mogelijk tot een hoeveelheid die bij de gemiddeld betaalde prijs past. Met de verkopen gaat het eender, dus tegen een zo hoog mogelijke prijs. Het vlees dat aan een slachterij wordt terugverkocht wordt rechtstreeks geleverd aan door de slachterij aan te wijzen grossiers.

Om een indruk van de mogelijkheden te krijgen willen wij dus aannemen dat per week 24% van de normale weekconsumptie uit de koelhuizen mag worden geleverd; dit is 4% van de opslagcapaciteit, die op de consumptie van 6 weken is gesteld in ons voorbeeld. Aangezien in 13 weken de gehele vleesvoorraad moet worden ververst, mag dus hoogstens 52% van de voorraadruimte worden gevuld met vers gekoeld vlees. Het overige deel van de voorraad moet worden ingeblikt of in de vorm van vleeswaren worden opgeslagen.

Hierbij ontstaat de moeilijkheid, dat ingeblikt vlees een merkartikel is. Het lijkt niet wenselijk het vlees uit de buffervoorraad onder een eigen merk te verkopen en het lijkt moeilijk blikken vlees met handelsmerk van een slachterij te kopen en later aan die zelfde slachterij terug te verkopen. Er moet zekerheid zijn dat de slachterij het vlees terugneemt.

Technisch zijn er geen moeilijkheden, want ingeblikt vlees kan enige jaren worden bewaard zonder kwaliteitsverlies. Het is uitsluitend om handelstechnische redenen, dat de slachterijen streven naar een grote omzetsnelheid. Misschien zou een praktische mogelijkheid hierin bestaan, dat de bufferbeheerder op basis van inschrijving met de slachterijen contracten sluit, waarbij zij zich verplichten een minimumvoorraad vlees in blik aan te houden. Aan de hand van de beheersformule zouden de contracten iedere week moeten worden herzien wat de hoeveelheden betreft. De extra kosten voor opslagruimte en wegens renteverlies van de gecontracteerde voorraad zouden door de bufferbeheerder moeten worden gedragen.

In bijlage II is een schema gegeven voor de opbouw en de verversing van de buffervoorraad. In de meeste weken is het nodig zowel vlees te verkopen als aan te kopen; het verschil tussen beide is gelijk aan de aankopen (verkopen) volgens bijlage I.

De tabel in bijlage II is opgebouwd volgens de volgende richtlijnen. Indien in een week minder dan 200 °/ooo van de capaciteit wordt aangekocht, wordt dit in het koelhuis geplaatst. Wordt er meer dan 200 °/ooo gekocht en minder dan 201 °/ooo verkocht, dan wordt van de aankopen boven 200 de helft ingeblikt. Wordt er meer dan 200 °/ooo gekocht en ook meer verkocht, dan wordt de helft van het verschil ingeblikt (dit geldt slechts indien er meer wordt gekocht dan verkocht). Indien volgens het voorgaande meer dan 400 °/ooo in het koelhuis moet worden geplaatst, wordt deze hoeveelheid begrensd tot 400; de rest wordt ingeblikt.

Indien de bufferbeheerder de voorraden moet inkrimpen (dus minder aankopen dan verkopen) wordt in de eerste plaats de hoeveelheid koelhuisvlees ingekrompen, totdat de voorraden in koelhuis en in blik aan elkaar gelijk zijn. Daarna wordt van beide soorten evenveel geleverd.

In vorenstaand schema is geen onderscheid gemaakt tussen vlees in blik en vlees in de vorm van vleeswaren wegens gebrek aan deskundigheid.

Verder is het schema ontworpen op grond van de volgende gedachten. Bij inblikken zijn de eerste kosten (inblikken), vrij hoog en de opslagkosten vrij laag. Bij bewaring in koelhuis zijn de eerste kosten vrij laag en de opslagkosten vrij hoog. De voorraden moeten immers iedere drie maanden vervangen worden, wat telkens weer verliezen door indroging geeft en daarboven in- en uitslagkosten. Er wordt dus besloten tot inblikken, wanneer een periode met grote voorraden schijnt aan te breken (er wordt per week meer dan 2% van de maximumvoorraad gekocht). Het inblikken heeft plaats zolang de voorraden nog toenemen (de aangekochte hoeveelheid moet groter zijn dan de verkochte); immers in deze fase mogen wij verwachten dat de voorraden vrij lang op hoog niveau zullen zijn. Is de voorraad eenmaal ingeblikt dan blijft die zo lang mogelijk liggen.

Indien gewerkt kan worden met contracten, zijn de problemen veel eenvoudiger. Immers dan behoeven er geen speciale kosten voor het inblikken te worden gemaakt; dan behoeft een eenmaal ingeblikte voorraad ook niet zo lang mogelijk te blijven liggen. De mogelijkheden in deze richting zullen door speciale besprekingen moeten worden onderzocht.

Wij hebben een schema uitgewerkt om een indruk te kunnen geven van de kosten.

Het binnenlands verbruik van varkensvlees was in de onderzochte periode omstreeks 260.000 ton per jaar, een 5000 ton per week. De buffercapaciteit zou dus volgens ons voorbeeld 30.000 ton zijn. Hiervan zou de helft moeten bestaan uit koelhuisruimte en de helft uit opslagruimte voor ingeblikt vlees of vleeswaren.

Verwacht mag worden dat de bufferruimte gemiddeld voor de helft gevuld is. Zo immers zijn de formules ontworpen.

Nu kunnen wij verschillende kostenbestanddelen bespreken.

a. De koelhuiskosten belopen f. 200,- per ton per jaar. Deze kosten moeten grotendeels ook betaald worden indien de ruimte niet gebruikt wordt, doch wel beschikbaar is. De koelhuiskosten zijn dus $\frac{1}{2}$ x 30.000 x 200 = f. 3.000.000,-.
b. Het gemiddelde renteverlies moet worden berekend over een gemiddelde voorraad van 15.000 ton. Stellen wij de gemiddelde prijs in deze periode op f. 2,20 per kg en de rentevoet op 5% dan wordt dit 0,05 x 2,2 x 15.000.000 = f. 1.650.000,-.
c. Tegenover deze twee kostenbestanddelen staat een handelswinst. Volgens bijlage I zou in de loop van 6 jaar de normale produktie van 7 weken zijn aangekocht en verkocht. Dit is 35.000 ton. De gemiddelde omzet per jaar zou dus 5824 ton zijn geweest. Voor de aankoop gold gemiddeld een prijs van f. 1,65 en voor de verkoop f. 1,91. Dit zijn prijzen per kg levend gewicht. Om de prijs per kg geslacht gewicht te vinden, moeten de prijzen met 25% worden verhoogd; dit geeft f. 2,06 voor de aankoop en f. 2,39 voor de verkoop. De winst is dus f. 0,33 per kg of f. 1.900.000,- per jaar.
d. De inslag- en uitslagkosten moeten over een veel grotere hoeveelheid worden berekend, omdat wij nu rekening moeten houden met de eisen van de verversing. Uit bijlage II berekenen wij, dat per jaar gemid-

deld 26.680 ton wordt in- en uitgeslagen uit de koelhuizen. Dit vraagt jaarlijks f. 550.000,-.

e. Het opslaan van vlees in koelhuizen geeft aanleiding tot een indroging van 5%. Zo gaat jaarlijks 1335 ton verloren à f. 2,20 = f. 3.000.000,-.

f. Verder blijkt gemiddeld 2400 ton per jaar te zijn ingeblikt volgens bijlage II. De kosten zullen niet hoger zijn dan f. 400,- per ton. Dit vraagt f. 800.000,-.

g. De voorraden ingeblikt vlees zijn gemiddeld 4500 ton. Omdat de bewaring van vlees in blik gemakkelijker is dan de bewaring van vers vlees, mag aangenomen worden, dat hiervoor geen ruimte behoeft te worden gereserveerd. De opslagkosten zullen daarom niet veel hoger zijn dan f. 200,- per ton per jaar. Dit vraagt f. 900.000,- per jaar.

Samenvattend krijgen wij de volgende kostenschatting:

a.	koelhuiskosten	f. 3.000.000,-
b.	renteverlies	f. 1.650.000,-
d.	in- en uitslag	f. 550.000,-
e.	indroging	f. 3.000.000,-
f.	inblikken	f. 800.000,-
g.	opslag vlees in blik	f. 900.000,-
	brutokosten	f. 9.900.000,-
c.	handelswinst	f. 1.900.000,-
	nettokosten	f. 8.000.000,-

Deze kosten mogen wij vergelijken met de waarde van de jaarlijkse consumptie van varkensvlees. De consumptie bedraagt 260.000 ton; stellen wij de prijs weer op f. 2,20 per kg dan is de waarde f. 570.000.000,-. Door het instellen van een buffer wordt de kostprijs van het varkensvlees dus met 1,4% verhoogd. Er moet speciaal gelet worden op het feit, dat hierbij uitsluitend gelet is op de beloning van de boer. Indien wij ook letten op de slachtkosten, wordt het percentage iets lager, omdat de kostenbestanddelen a, d, f en g hierdoor niet beïnvloed worden.

Letten wij op de consumentenprijs, dan is het percentage nog veel lager, misschien 0,5 %.

Waarschijnlijk liggen de kosten veel lager, indien de slachterijen door contracten kunnen worden gebonden aan wisselende minimumvoorraden vlees in blik en vleeswaren. Indien wij ervan uitgaan dat 30% van het varkensvlees in deze vorm wordt afgezet, staat een buffercapaciteit van 6 weken consumptie gelijk aan een capaciteit van 20 weken consumptie in deze vorm. Indien de gehele buffervoorraad in deze vorm zou kunnen worden opgeslagen, zou de opslagtermijn nooit langer dan omstreeks 25 weken behoeven te bedragen.

Misschien zou de kostenberekening er dan ongeveer als volt uitzien.

Contractuele vergoeding voor opslagruimte		f. 3.000.000,-
Contractuele vergoeding voor renteverlies		f. 3.000.000,-
	Brutokosten	f. 6.000.000,-
Handelswinst		f. 1.900.000,-
	Nettokosten	f. 4.100.000,-

Aangenomen mag worden dat de procentuele kosten in E.E.G.-verband niet veel hoger zullen zijn dan in Nederland, zodat het stabiliseren van de varkensmarkt in E.E.G.-verband financiëel mogelijk moet zijn.

Een andere vraag is of de E.E.G.-markt in voldoende mate afgesloten is. Waarschijnlijk is dit wel het geval. Om dit te laten zien willen wij de situatie bespreken in een tijd van lage prijzen en in een tijd van hoge prijzen.

Wanneer de prijzen laag zijn, zal de bufferprijs verhogend werken. Hierdoor kunnen importen uit het buitenland worden aangetrokken. Dit gevaar wordt in voldoende mate gekeerd doordat de E.E.G.-markt door een sluisprijs is beschermd. Wanneer de prijzen laag zijn, is de E.E.G. een afgesloten markt.

Wanneer de prijzen hoog zijn, ligt de E.E.G.-prijs laag in vergelijking met de buitenlandse prijs. Het gevaar dreigt dan dat de gehele buffervoorraad naar het buitenland wegvloeit. Desgewenst kan men dit door een exportheffing compenseren.

Speciaal aanlokkelijk lijkt de gedachte, de sluisprijs door een formule afhankelijk te stellen van de tamme prijs. Dan behoeft over die prijs ook niet te worden onderhandeld. Verder zij opgemerkt dat er geen principiële bezwaren zijn een buffersysteem te klein op te zetten. Het effect is dan kleiner en de kosten zijn lager. Het is dus mogelijk klein te beginnen en het systeem geleidelijk uit te bouwen.

12. Differentiatie

Bij het beoordelen van de praktische mogelijkheden hebben wij reeds uitgesproken dat de koelhuizen bij de belangrijkste bevolkingscentra zullen moeten staan om nodeloze transportkosten te voorkomen. Het is natuurlijk niet nodig deze koelhuizen onder een gemeenschappelijk beheer te plaatsen. Ieder koelhuis kan als zelfstandige eenheid opereren, waardoor een regionale prijsdifferentiatie ontstaat. Dit zal ertoe bijdragen dat de produktie de juiste standplaats zoekt.

Omdat het niet nodig is, dat het systeem reeds bij de aanvang groot is opgezet, kan men b.v. eerst een aantal buffercentra inrichten in het Roergebied en in de randstad Holland, daarna kan men verder gaan.

Naast een regionale differentiatie kan gedacht worden aan een differentiatie naar produkt en misschien kwaliteit. Het is mogelijk de formules voor vlees in blik, vleeswaren en koelhuisvlees aan elkaar te koppelen. Het is ook mogelijk voor verschillende produkten verschillende buffersystemen te ontwerpen, ieder met een eigen prijsbeweging. Dan kan de markt het optimale produktiepatroon gemakkelijker aanwijzen.

Bijlage I

DE WERKING VAN DE BUFFER

	Week no.	Voorraad P o/ooo	Tamme prijs n_t	Vrije prijs s_t	Marktprijs m_t	Prijsspanning r_t o/ooo	Aankoop a Verkoop v a/v o/ooo
1958	1	0	1610	161	1610	0	0
	2	0	1610	161	1610	0	0
	3	0	1610	161	1610	0	0
	4	0	1610	159	1606	- 25	a 22
	5	22	1606	161	1608	12	v 2
	6	20	1606	161	1608	12	v 2
	7	18	1606	160	1605	- 6	a 6
	8	24	1606	161	1608	12	v 2
	9	22	1606	163	1621	93	v 14
	10	8	1609	168	1675	410	v 8
	11	0	1620	171	1710	556	0
	12	0	1635	171	1710	459	0
	13	0	1647	173	1730	504	0
	14	0	1661	176	1760	596	0
	15	0	1678	175	1750	429	0
	16	0	1690	172	1720	178	0
	17	0	1695	170	1700	29	0
	18	0	1696	171	1710	83	0
	19	0	1698	172	1720	130	0
	20	0	1702	171	1710	47	0
	21	0	1703	172	1720	100	0
	22	0	1706	171	1710	23	0
	23	0	1707	167	1699	- 47	a 42
	24	42	1687	168	1685	- 12	a 11
	25	53	1675	169	1684	54	v 8
	26	45	1677	170	1691	83	v 13
	27	32	1679	171	1698	43	v 17
	28	15	1682	171	1699	101	v 15
	29	0	1685	172	1720	208	0
	30	0	1691	176	1760	408	0
	31	0	1703	178	1780	452	0
	32	0	1716	180	1800	490	0
	33	0	1730	181	1810	462	0
	34	0	1743	185	1850	614	0
	35	0	1761	185	1850	505	0
	36	0	1776	182	1820	248	0
	37	0	1783	180	1800	95	0
	38	0	1786	184	1840	302	0
	39	0	1795	185	1850	306	0
	40	0	1804	186	1860	299	0
	41	0	1813	184	1840	149	0
	42	0	1818	187	1870	286	0

1365

Bijlage I
(1e vervolg)

	Week no.	Voor-raad P o/ooo	Tamme prijs n_t	Vrije prijs s_t	Markt-prijs m_t	Prijs-spanning r_t o/ooo	Aankoop a Verkoop v a/v o/ooo
1958	43	0	1827	189	1890	345	0
	44	0	1838	188	1880	229	0
	45	0	1845	190	1900	298	0
	46	0	1854	191	1910	302	0
	47	0	1863	191	1910	252	0
	48	0	1871	189	1890	102	0
	49	0	1874	188	1880	32	0
	50	0	1875	185	1870	-27	a24
	51	24	1837	184	1839	11	v 2
	52	22	1837	185	1845	44	v 7
1959	53	15	1838	186	1852	76	v12
	54	3	1840	186	1858	98	v 3
	55	0	1843	185	1850	38	0
	56	0	1844	183	1841	-16	a15
	57	15	1825	182	1823	-11	a10
	58	25	1811	183	1823	66	v10
	59	15	1813	185	1839	143	v15
	60	0	1817	184	1840	127	0
	61	0	1821	182	1821	0	0
	62	0	1821	180	1816	-27	a25
	63	25	1791	179	1791	0	0
	64	25	1780	178	1780	0	0
	65	25	1782	176	1777	-28	a25
	66	50	1779	174	1770	-51	a45
	67	95	1770	172	1759	-62	a55
	68	150	1762	170	1748	-79	a71
	69	221	1755	168	1738	-97	a86
	70	307	1747	168	1732	-86	a75
	71	382	1744	169	1732	-69	a60
	72	442	1747	170	1736	-63	a50
	73	497	1752	169	1738	-80	a69
	74	566	1752	169	1738	-80	a69
	75	695	1750	168	1734	-91	a78
	76	713	1747	170	1736	-63	a53
	77	766	1750	172	1743	-40	a34
	78	800	1757	174	1753	-23	a19
	79	819	1767	176	1764	-17	a14
	80	833	1773	177	1772	- 6	a 5
	81	838	1777	178	1778	6	v 1
	82	837	1777	179	1784	39	v 8

Bijlage I
(2e vervolg)

	Week no.	Voorraad P o/ooo	Tamme prijs n_t	Vrije prijs s_t	Marktprijs m_t	Prijsspanning r/t o/ooo	Aankoop a Verkoop v a/v o/ooo
	83	829	1779	181	1795	96	v 20
	84	809	1782	184	1813	174	v 37
	85	772	1788	185	1821	185	v 38
	86	734	1794	184	1819	139	v 29
	87	705	1797	183	1815	100	v 20
	88	685	1798	185	1826	156	v 31
	89	654	1802	184	1823	117	v 23
	90	631	1805	185	1830	138	v 27
	91	604	1808	184	1826	100	v 19
	92	585	1810	184	1827	94	v 18
	93	567	1812	184	1828	88	v 17
	94	550	1814	183	1823	50	v 9
	95	541	1815	180	1812	- 17	a 14
	96	555	1797	178	1793	- 22	a 19
	97	574	1782	178	1782	0	0
	98	574	1779	178	1780	6	v 1
	99	573	1779	175	1772	- 39	a 34
	100	607	1774	175	1769	- 28	a 24
	101	631	1769	170	1753	- 90	a 77
	102	708	1757	170	1744	- 74	a 63
	103	771	1750	167	1731	-109	a 91
	104	862	1742	165	1720	-126	a105
	105	967	1735	164	1712	-133	a110
1960	106	1077	1729	155	1684	-260	a213
	107	1290	1709	150	1654	-322	a259
	108	1549	1684	154	1647	-220	a172
	109	1721	1682	154	1645	-220	a170
	110	1891	1693	150	1641	-307	a233
	111	2124	1690	148	1632	-343	a254
	112	2378	1676	148	1622	-322	a233
	113	2611	1671	148	1616	-329	a232
	114	2843	1672	147	1613	-353	a242
	115	3085	1672	145	1605	-401	a268
	116	3353	1666	144	1596	-420	a272
	117	3625	1660	144	1591	-416	a261
	118	3886	1658	144	1588	-422	a257
	119	4143	1659	144	1587	-434	a256
	120	4399	1659	145	1589	-377	a215
	121	4614	1664	145	1590	-445	a246
	122	4860	1664	145	1589	-451	a241
	123	5101	1661	150	1605	-337	a174
	124	5275	1665	154	1621	-264	a133

Bijlage I
(3e vervolg)

	Week no.	Voor-raad P o/ooo	Tamme prijs n_t	Vrije prijs s_t	Markt-prijs m_t	Prijs-spanning r/t o/ooo	Aankoop a Verkoop v a/v o/ooo
	125	5408	1679	155	1633	- 274	a 135
	126	5543	1687	150	1618	- 409	a 198
	127	5741	1679	151	1616	- 375	a 176
	128	5917	1671	150	1606	- 389	a 177
	129	6094	1667	150	1603	- 384	a 170
	130	6264	1666	151	1605	- 366	a 158
	131	6422	1666	152	1608	- 348	a 146
	132	6568	1667	154	1616	- 306	a 125
	133	6693	1669	159	1638	- 186	a 74
	134	6767	1677	160	1646	- 185	a 73
	135	6840	1683	159	1645	- 226	a 87
	136	6927	1682	162	1657	- 149	a 57
	137	6984	1683	163	1661	- 131	a 49
	138	7033	1686	164	1667	- 113	a 42
	139	7075	1689	163	1665	- 142	a 52
	140	7127	1688	163	1664	- 142	a 52
	141	7179	1686	163	1663	- 136	a 49
	142	7228	1684	163	1661	- 137	a 49
	143	7277	1683	167	1678	- 30	a 11
	144	7288	1688	166	1676	- 71	a 25
	145	7313	1690	168	1686	- 24	a 8
	146	7321	1692	168	1687	- 26	a 9
	147	7330	1693	167	1683	- 59	a 21
	148	7351	1692	167	1683	- 53	a 19
	149	7370	1690	166	1677	- 77	a 27
	150	7397	1689	168	1685	- 24	a 8
	151	7405	1690	168	1686	- 24	a 8
	152	7413	1692	169	1691	- 6	a 2
	153	7415	1694	170	1695	6	v 4
	154	7411	1698	173	1706	47	v 33
	155	7378	1706	174	1715	53	v 38
	156	7340	1713	180	1735	128	v 90
	157	7250	1726	185	1757	180	v 125
1961	158	7125	1742	184	1767	144	v 98
	159	7027	1748	185	1774	149	v 101
	160	6926	1747	191	1789	240	v 161
	161	6765	1756	192	1798	239	v 157
	162	6608	1766	198	1821	311	v 201
	163	6407	1778	196	1826	270	v 170
	164	6237	1781	192	1819	213	v 132
	165	6105	1774	188	1804	169	v 103
	166	6002	1761	188	1794	187	v 112

Bijlage I
(4e vervolg)

Week no.	Voorraad P o/ooo	Tamme prijs n_t	Vrije prijs s_t	Marktprijs m_t	Prijsspanning r/t o/ooo	Aankoop a Verkoop v a/v o/ooo
167	5890	1755	191	1798	245	v145
168	5745	1761	192	1806	256	v148
169	5597	1768	192	1812	249	v142
170	5455	1771	194	1820	277	v155
171	5300	1773	194	1822	276	v151
172	5149	1775	190	1813	214	v115
173	5034	1769	187	1800	172	v 91
174	4943	1760	183	1782	125	v 65
175	4878	1750	183	1775	143	v 74
176	4804	1746	184	1776	172	v 88
177	4716	1748	184	1777	166	v 84
178	4632	1751	182	1772	120	v 60
179	4572	1749	179	1763	80	v 39
180	4533	1742	178	1755	75	v 37
181	4496	1737	177	1748	63	v 31
182	4465	1735	179	1753	104	v 50
183	4415	1738	183	1768	173	v 83
184	4332	1747	184	1778	177	v 84
185	4248	1755	185	1787	182	v 85
186	4163	1759	186	1793	193	v 89
187	4074	1761	190	1808	267	v122
188	3952	1768	190	1813	254	v114
189	3838	1774	188	1811	209	v 91
190	3747	1774	186	1805	175	v 75
191	3672	1769	185	1798	164	v 70
192	3602	1766	183	1789	130	v 55
193	3547	1763	177	1766	17	v 7
194	3540	1754	173	1747	- 40	a 25
195	3565	1733	168	1718	- 87	a 55
196	3620	1715	166	1699	- 93	a 59
197	3679	1706	164	1687	-111	a 70
198	3749	1701	163	1680	-123	a 76
199	3825	1697	163	1677	-118	a 72
200	3897	1695	162	1672	-136	a 82
201	3979	1693	157	1655	-224	a135
202	4114	1683	156	1644	-232	a137
203	4251	1673	160	1650	-137	a 80
204	4331	1677	167	1674	- 18	a 10
205	4341	1697	167	1689	- 47	a 27
206	4368	1715	164	1691	-140	a 80
207	4448	1709	160	1674	-205	a116
208	4564	1693	159	1660	-195	a109
209	4673	1680	156	1641	-232	a128

1365

Bijlage I
(5e vervolg)

	Week no.	Voorraad P o/ooo	Tamme prijs n_t	Vrije prijs s_t	Marktprijs m_t	Prijsspanning r/t o/ooo	Aankoop a Verkoop v a/v o/ooo
1962	210	4801	1675	160	1650	- 149	a 81
	211	4882	1679	160	1653	- 155	a 83
	212	4965	1684	158	1649	- 208	a 110
	213	5075	1682	157	1644	- 226	a 117
	214	5192	1676	157	1640	- 215	a 110
	215	5302	1673	158	1641	- 191	a 96
	216	5398	1674	158	1641	- 197	a 98
	217	5496	1675	158	1642	- 197	a 96
	218	5592	1675	158	1641	- 203	a 98
	219	5690	1674	161	1651	- 137	a 65
	220	5755	1678	163	1661	- 101	a 47
	221	5802	1684	163	1665	- 113	a 52
	222	5854	1687	160	1655	- 190	a 87
	223	5941	1681	157	1640	- 244	a 111
	224	6052	1671	155	1625	- 275	a 123
	225	6175	1662	157	1627	- 211	a 92
	226	6267	1661	156	1622	- 235	a 101
	227	6368	1661	155	1618	- 259	a 109
	228	6477	1659	155	1616	- 259	a 107
	229	6584	1655	157	1622	- 199	a 81
	230	6665	1656	161	1638	- 109	a 43
	231	6708	1663	166	1662	- 6	a 2
	232	6710	1675	171	1684	54	v 35
	233	6675	1698	171	1701	18	v 11
	234	6664	1707	168	1697	- 59	a 23
	235	6687	1702	165	1682	- 118	a 47
	236	6734	1693	165	1676	- 100	a 40
	237	6774	1688	163	1665	- 136	a 53
	238	6827	1684	171	1691	42	v 28
	239	6799	1701	166	1685	- 94	a 37
	240	6836	1702	167	1689	- 76	a 30
	241	6866	1700	168	1692	- 47	a 18
	242	6884	1698	168	1691	- 41	a 16
	243	6900	1700	166	1684	- 94	a 36
	244	6936	1697	165	1678	- 112	a 43
	245	6979	1693	165	1676	- 100	a 38
	246	7017	1690	167	1682	- 47	a 18
	247	7035	1692	169	1691	- 6	a 2
	248	7037	1697	165	1678	- 112	a 42
	249	7079	1694	165	1676	- 106	a 39
	250	7118	1689	167	1681	- 47	a 17
	251	7135	1689	168	1685	- 24	a 9
	252	7144	1693	170	1695	12	v 8

Bijlage I
(6e vervolg)

	Week no.	Voorraad P o/ooo	Tamme prijs n_t	Vrije prijs s_t	Marktprijs m_t	Prijsspanning r/t o/ooo	Aankoop a Verkoop v a/v o/ooo
	253	7136	1704	172	1708	23	v 16
	254	7120	1711	177	1726	88	v 60
	255	7060	1722	179	1740	105	v 71
	256	6989	1732	178	1745	75	v 51
	257	6938	1734	177	1744	58	v 39
	258	6899	1729	178	1743	81	v 54
	259	6845	1728	183	1755	156	v 104
	260	6741	1738	182	1760	127	v 83
	261	6658	1745	181	1763	103	v 67
1963	262	6591	1743	180	1759	92	v 59
	263	6532	1737	179	1752	86	v 55
	264	6477	1734	179	1749	87	v 55
	265	6422	1733	179	1749	92	v 58
	266	6364	1738	179	1752	81	v 51
	267	6313	1737	177	1746	52	v 32
	268	6281	1733	179	1749	92	v 57
	269	6224	1734	178	1747	75	v 46
	270	6178	1735	177	1744	52	v 32
	271	6146	1731	178	1745	81	v 49
	272	6097	1731	177	1742	64	v 39
	273	6058	1731	176	1739	46	v 28
	274	6030	1729	174	1732	17	v 10
	275	6020	1723	173	1725	12	v 7
	276	6013	1719	172	1719	0	0
	277	6013	1716	170	1710	- 35	a 16
	278	6029	1712	168	1700	- 70	a 31
	279	6060	1706	167	1693	- 76	a 34
	280	6094	1702	168	1694	- 47	a 21
	281	6115	1702	170	1701	- 6	a 3
	282	6118	1706	171	1707	6	v 4
	283	6114	1713	172	1715	12	v 7
	284	6107	1717	171	1714	- 17	a 8
	285	6115	1716	170	1710	- 35	a 15
	286	6130	1713	170	1708	- 29	a 13
	287	6143	1711	174	1719	47	v 29
	288	6114	1719	180	1742	134	v 81
	289	6035	1736	183	1763	156	v 94
	290	5941	1751	181	1768	97	v 58
	291	5883	1752	183	1774	126	v 74
	292	5809	1750	186	1782	183	v 107
	293	5702	1756	190	1797	233	v 135
	294	5567	1768	188	1801	187	v 106

Bijlage I
(7e vervolg)

	Week no.	Voorraad P o/ooo	Tamme prijs n_t	Vrije prijs s_t	Marktprijs m_t	Prijsspanning r/t o/ooo	Aankoop a Verkoop v a/v o/ooo
	295	5461	1771	196	1825	305	v 171
	296	5290	1780	198	1838	326	v 178
	297	5112	1790	203	1860	391	v 209
	298	4903	1812	208	1891	436	v 226
	299	4677	1822	216	1922	549	v 275
	300	4402	1837	211	1922	469	v 222
	301	4180	1841	207	1915	402	v 186
	302	3994	1835	213	1931	523	v 235
	303	3759	1837	215	1941	566	v 245
	304	3514	1847	216	1954	579	v 240
	305	3274	1856	224	1988	711	v 281
	306	2993	1867	228	2013	782	v 293
	307	2700	1881	238	2060	952	v 335
	308	2365	1899	247	2110	1111	v 364
	309	2001	1920	248	2140	1146	v 344
	310	1657	1940	244	2150	1082	v 297
	311	1360	1956	250	2194	1217	v 307
	312	1053	1978	251	2224	1244	v 285
	313	768	2005	251	2253	1237	v 257
1964	314	511	2036	249	2272	1159	v 218
	315	293	2069	247	2289	1063	v 183
	316	110	2103	250	2390	1365	v 110
	317	0	2151	246	2460	1437	0
	318	0	2202	240	2400	899	0
	319	0	2235	240	2400	738	0
	320	0	2263	240	2400	605	0
	321	0	2286	234	2340	236	0
	322	0	2295	221	2276	- 83	a 75
	323	75	2123	210	2118	- 24	a 21
	324	96	2030	205	2042	59	v 9
	325	87	2032	213	2091	290	v 45
	326	42	2042	206	2053	54	v 8
	327	34	2044	206	2054	49	v 7
	328	27	2046	203	2044	- 10	a 9
	329	36	2009	197	2000	- 45	a 40
	330	76	1992	189	1969	- 115	a 103
	331	179	1966	176	1917	- 249	a 221
	332	400					

Bijlage II

SCHEMA VOOR AANKOOP EN VERKOOP

No.	A	V	No.	A	V	No.	A	V	No.	A	V	No.	A	V	No.	A	V
4	22		23	42		50	24		63	-		76	53		89	30	53
5		2	24	11		51		2	64	-		77	34		90	7	34
6		2	25		8	52		7	65	25		78	44	25	91	25	44
7	6		26		13	53		12	66	45		79	59	45	92	41	59
8		2	27		17	54		3	67	55		80	60	55	93	43	60
9		14	28		15	55	-	-	68	71		81	70	71	94	61	70
10		8				56	15		69	86		82	78	86	95	92	78
						57	10		70	75		83	55	75	96	74	55
						58		10	71	60		84	23	60	97	23	23
						59		15	72	55		85	17	55	98	16	17
						60	-	-	73	69		86	40	69	99	74	40
						61	-	-	74	69		87	49	69	100	73	49
						62	25		75	103	25	88	72	103	101	149	72

No.	A	B	V	W	No.	A	B	V	W	No.	A	B	V	W
102	93		30		115	281	80	93		128	370	88	281	
103	98		7		116	285	85	98		129	370	85	285	
104	130		25		117	296	95	130		130	375	79	296	
105	151		41		118	304	104	151		131	377	73	304	
106	228	28	43		119	356	128	228		132	400	81	356	
107	260	60	61		120	368	107	260		133	400	42	368	
108	232	32	92		121	355	123	232		134	392	36	355	
109	222	22	74		122	343	120	222		135	387	43	343	
110	228	28	23		123	315	87	228		136	344	28	315	
111	235	35	16		124	302	66	235		137	327	24	302	
112	254	53	74		125	322	67	254		138	343	21	322	
113	253	52	73		126	352	99	253		139	378	26	352	
114	296	95	149		127	384	88	296		140	400	36	384	
141	395	24	370		154	362		395		167	217		362	
142	395	24	370		155	357		395		168	209		357	
143	381	5	375		156	291		381		169	149		291	
144	390	12	377		157	265		390		170	110		265	
145	400	8	400		158	302		400		171	151		302	
146	400	9	400		159	299		400		172	184		299	
147	400	13	392		160	239		400		173	148		239	
148	397	9	387		161	240		397		174	175		240	
149	358	13	344		162	157		358		175	120		157	37
150	331	4	327		163	161		331		176	117		161	44
151	347	4	343		164	215		347		177	173		215	42
152	379	1	378		165	276		379		178	246		276	30
153	396		400		166	284		396		179	265		284	20

1365

Bijlage II
vervolg

No	A	B	V	W	No.	A	B	V	W	No.	A	B	V	W
180	199		217	19	193	196		199	4	206	238	38	196	
181	194		209	16	194	210	9	194		207	268	58	210	
182	124		149	25	195	179		124		208	244	44	179	
183	69		110	42	196	128		69		209	228	28	128	
184	109		151	42	197	179		109		210	230	30	179	
185	142		184	43	198	209	9	142		211	251	41	209	
186	104		148	45	199	176		104		212	243	43	176	
187	114		175	61	200	196		114		213	257	56	196	
188	63		120	57	201	198		63		214	254	54	198	
189	72		117	46	202	205	4	72		215	253	48	205	
190	136		173	38	203	208	8	136		216	257	49	208	
191	211		246	35	204	216	5	211		217	264	48	216	
192	238		265	28	205	252	13	238		218	301	49	252	
219	271	32	238		232	236		271		245	255	19	236	
220	292	23	268		233	281		292		246	290	9	281	
221	270	26	244		234	282	11	270		247	283	1	282	
222	272	43	228		235	296	23	272		248	317	21	296	
223	286	55	230		236	306	20	286		249	326	19	306	
224	313	61	251		237	340	26	313		250	349	8	340	
225	289	46	243		238	261		289		251	266	4	261	
226	308	50	257		239	327	18	308		252	319		327	
227	309	54	254		240	324	15	309		253	308		324	
228	307	53	253		241	316	9	307		254	256		316	
229	298	40	257		242	306	8	298		255	235		306	
230	286	21	264		243	304	18	286		256	253		304	
231	302	1	301		244	324	21	302		257	285		324	
258	201		255		271	177		201	25	284	185		177	
259	186		290		272	167		186	20	285	182		167	
260	200		283		273	186		200	14	286	199		186	
261	250		317		274	245		250	5	287	216		245	
262	267		326		275	264		267	4	288	224		264	41
263	294		349		276	294		294		289	247		294	47
264	211		266		277	219	8	211		290	190		219	29
265	261		319		278	277	15	261		291	240		277	37
266	257		308		279	274	17	257		292	221		274	54
267	240		256	16	280	251	10	240		293	184		251	68
268	207		235	29	281	209	1	207		294	156		209	53
269	230		253	23	282	228		230	2	295	143		228	86
270	269		285	16	283	266		269	4	296	177		266	89
297	81		185	105	304	120		240	120	311			154	153
298	69		182	113	305	81		221	141	312			142	143
299	62		199	138	306	38		184	147	313			129	128
300	105		216	111	307			179	156	314			109	109
301	131		224	93	308			182	182	315			91	92
302	130		247	118	309			172	172	316			55	55
303	68		190	123	310			148	149					

1365